

Tornio. Keskikatu – Kirkkokatu perusparannustyö 2013

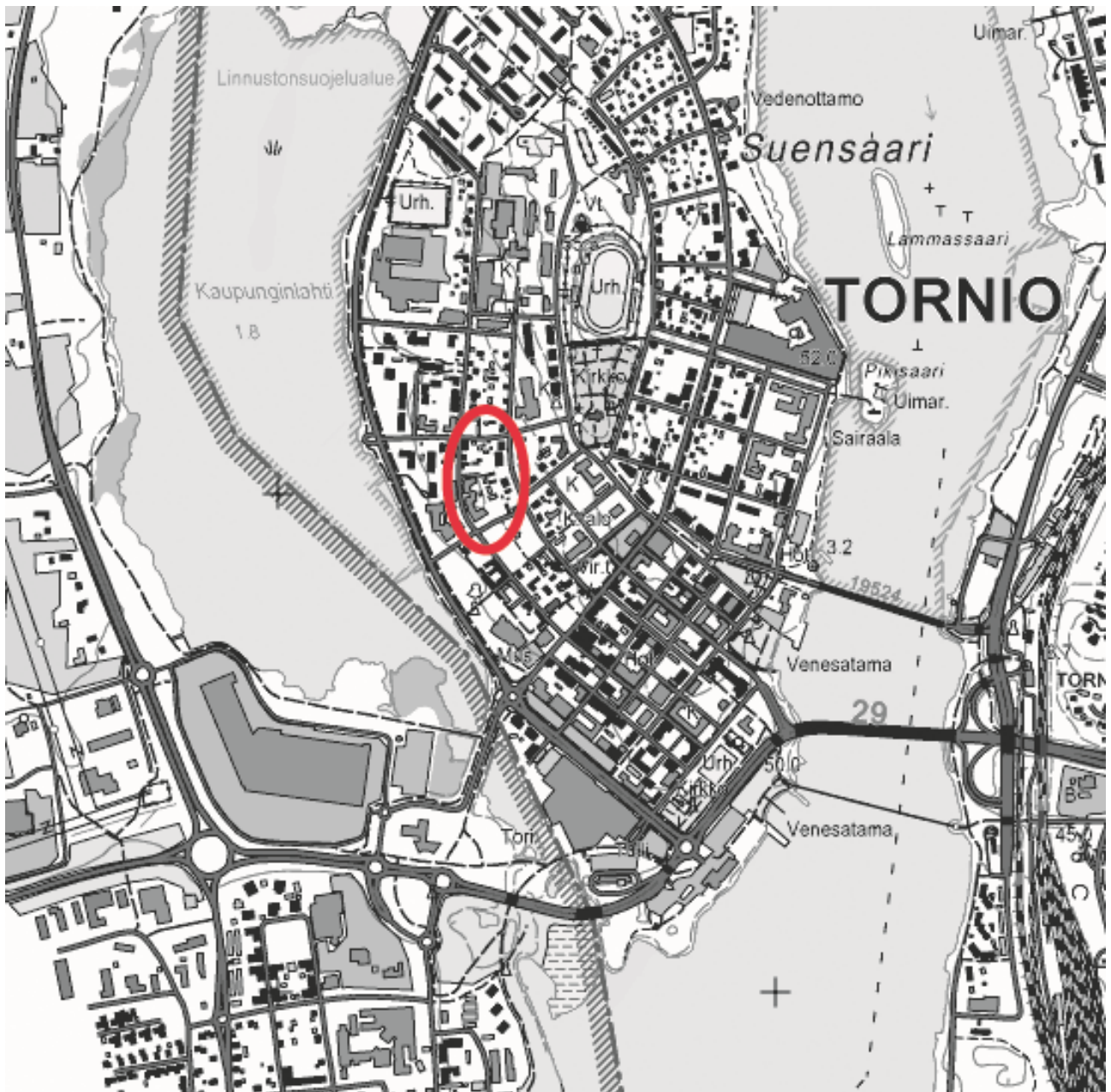
Arkeologinen selvitys

Risto Nurmi

Tornion kaupunki – Tornionlaakson Maakuntamuseo 2013

PERUSKARTTAOTE

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Tutkimuskohde	Tornio, Keskikatu - Kirkkokatu
Kaupunki	Tornio
Tutkimuksen laatu	Katualueen perusparannustyömaan arkeologinen selvitys
Kohteen ajoitus	1600–1800-luvut
Peruskarttalehti	2541 03 TORNIO
Maanomistaja	Tornion kaupunki
Tutkimuslaitos	Tornion kaupunki – Tornionlaakson Maakuntamuseo
Selvityksen tekijä	FT Risto Nurmi
Kirjallisuusviitteet	

Clarke, Edward Daniel 1838. *Travels in various countries of Scandinavia including Denmark, Sweden, Norway, Lapland and Finland vol. 1.* Lontoo.

Koivunen, Pentti 1966. Tornion vanhan raatihuoneen paikan kaivaus ja esinelöydöt. *Tornionlaakson vuosikirja* 1968: 210-225.

Kostet Juhani 1995. *Cartographia urbium Finnicae.* Suomen kaupunkien kaupunkikartografia 1600-luvulla ja 1700-luvun alussa. *Monumenta Cartographica Septentrionalia 1.*

Mäntylä, Ilkka 1971. *Tornion kaupungin historia, 1. osa 1621-1809.*Tornio.

Nurmi, Risto 2011. *Development of the urban mind – an object biographical approach. The case study of the town of Tornio.* Väitöskirja, Oulun yliopisto, Oulu.

Puputti, Anna-Kaisa 2010. *Living with Animals: a Zooarchaeological Study of Urban Human-Animal Relationships in Early Modern Tornio (northern Finland), 1621-1800.* *BAR international series* 2100. Archaeopress. Iso Britannia.

Ylimaunu, Timo 1999. Palokerroksia, hisrisalvoksia ja kolikoita- kaupunkiarkeologisia tutkimuksia Lapin vanhimmassa kaupungissa. *Tornionlaakson vuosikirja* 1999: 78-93.

Ylimaunu, Timo 2007. Aittakylästä kaupungiksi – arkeologinen tutkimus Tornion kaupungistumisesta 18. vuosisadan loppuun mennessä. *Studia Archaeologica Septentrionalia 4.*

Painamattomat lähteet

Herva, Vesa-Pekka 2000. *Tornio Govenius, Kaupunkiarkeologiset pelastuskaivaukset.* kaivausraportti. Tornionlaakson Maakuntamuseo.

Herva, Vesa-Pekka 2003. *Tornion Keskikatu 29-35.* Kaivausraportti. Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio.

Hyttinen, Marika 2010. *Tornio Suensaari. YIT:n tontti. Keskikatu 12.* Kaivausraportti. Museovirasto/RHO.

Koivunen, Pentti 1966. *Tornion vanhan raatihuoneen paikan arkeologiset kaivaustutkimukset, löytöluettelo.* Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio.

Mökkönen, Teemu 2001. *Tornio Suensaari. Kaupunkiarkeologinen inventointi Vaasa- ja suurvalta-ajan kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti.* Osin uudistettu versio. Museovirasto/RHO.

Nurmi, Risto 2005. *TKR-04, Tornio, Välikatu 19, Omakotitalon perustusten maanvaihtotyön valvonta ja säilyneiden 1700-luvun kerrosten rakenteiden dokumentointi 21.-23. 7. 2004.* kaivausraportti, Museovirasto/RHO.

Ylimaunu, Timo 1996. *Kertomus Tornion Aspion ja Viippolan tonttien kaupunkiarkeologisesta koetutkimuksesta kesällä 1996.* kaivausraportti. Tornionlaakson maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo 2000. *Kertomus kaupunkiarkeologisista tutkimuksista Torniossa Keskikatu 13 –tontilla vuonna 1999 (T13-99).* kaivausraportti. Tornionlaakson Maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo 2001a. *Purran ja Ahon tonttien kaupunkiarkeologiset tutkimukset Torniossa vuonna 1999.* kaivausraportti. Tornionlaakson Maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo 2001b. *Kertomus kaupunkiarkeologisesta koetutkimuksesta Torniossa, Keskikadun varressa tontilla (IV/14/9) kesällä 1999.* kaivausraportti. Tornionlaakson Maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo 2001c. *Tutkimusraportti pelastuskaivauksista Tornion vanhalla rukoushuoneen tontilla (II/3/7) keväällä 1999.* kaivausraportti. Tornionlaakson Maakuntamuseo.

Ylimaunu, Timo & Nurmi, Risto (valmisteilla). *Tornio, Keskikatu 29 Arkeologiset opetuskaivaukset 2008.* kaivausraportti. Oulun yliopisto, arkeologian laboratorio.

Liitteet

- Liite 1. Museoviraston lausunto 18.10.2012
- Liite 2. Vanhin Tornion kaupunkia esittävä kartta 1600-luvun alkupuoliskolta.
- Liite 3. Erik Widmanin piirtämä Tornion kartta vuodelta 1647.
- Liite 4. 1. Hans Krusen mittauksiin perustuva karttaluonnos vuodelta 1697.
- Liite 4. 2. Hans Krusen puhtaaksi piirretty Tornion kartta vuodelta 1698.
- Liite 5. Reginald Outhierin piirtämä Tornion kartta vuodelta 1736.
- Liite 6. Reginald Outhierin piirtämä Tornion kaupunkia esittävä projektiopiirros vuodelta 1736.
- Liite 7. Esaias Hackzellin piirtämä kartta vuodelta 1750.
- Liite 8. A. Fr. Merckellin piirtämä kartta vuodelta 1782.
- Liite 9.1. Tornion kaupunki, Keskikatu, perusparannussuunnitelma. suunnitelmakartta K1381/1.
- Liite 9.2. Tornion kaupunki, Keskikatu, perusparannussuunnitelma. katu ympäristökartta K1381/2.
- Liite 9.3. Tornion kaupunki, Keskikatu, perusparannussuunnitelma. johto- ja laitekartta K1381/3.
- Liite 9.4. Tornion kaupunki, Keskikatu, perusparannussuunnitelma. pituus- ja poikkileikkauskartta K1381/11.

- Liite 10.1. Tornion kaupunki, Kirkkokatu, perusparannussuunnitelma. suunnitelmapakettia K1382/1.
- Liite 10.2. Tornion kaupunki, Kirkkokatu, perusparannussuunnitelma. katu ympäristökartta K1382/2.
- Liite 10.3. Tornion kaupunki, Kirkkokatu, perusparannussuunnitelma. johto- ja laitekartta K1382/3.
- Liite 10.4. Tornion kaupunki, Kirkkokatu, perusparannussuunnitelma. pituus- ja poikkileikkauskartta K1382/1.
- Liite 11. Tornion kaupunki, Porthaninkatu, perusparannussuunnitelma. pituus- ja poikkileikkauskartta K1381/12.
- Liite 12. Tornion kaupungin arkeologisesti dokumentoidut alueet.
- Liite 13. Keski- ja Kirkkokadun perusparannustyömaa-alueen vaikutuspiirissä sijaitsevat arkeologisesti mielenkiintoiset kohteet (merkitty punaisella värillä).

Sisällysluettelo

1. Johdanto	8
2. Arkistoaineiston kuvaus	8
2.1. Arkeologiset tutkimusraportit	8
2.2. Historiallinen kartta-aineisto	10
2.3. Julkaistut tutkimukset	11
2.4. Perusparannustyön suunnitelmakartat	12
3. Tornion kaupunkiarkeologinen yleiskuva	13
4. Arvio tutkittavan alueen ja lähiympäristön arkeologisten kerrosten säilymisasteesta	15
4.1. Tontit	16
4.2. Katualueet	21
5. Yhteenveto	23
Liitteet	

1. Johdanto

Tornion Kaupunki on perustettu 1621 ja kaupungin vanhin osa rakennettu noin nykyisten Rantakadun, Kirkkokadun, Kauppakadun ja Rauhankadun rajaamalle alueelle. Nykyisen muinaismuistolain tulkinnan mukaan ennen vuotta 1809 perustettujen ja sitä vanhempien kaupunkien rakennetut alueet ja niiden säilyneet kulttuurikerrokset kuuluvat muinaismuistolain piiriin ja ovat lailla suojeltuja arkeologisia kohteita (Mökkönen 2001, 2).

Tornion kaupungin Keskikadun ja Kirkkokadun perusparannustyö kaupungin vanhan keskustan alueella välillä Torikatu – Kirkkokatu (Keskikatu) ja Keskikatu – Kauppakatu (Kirkkokatu) toteutettiin Torikadun ja Porthaninkadun väliseltä osalta (Keskikatu) vuonna 2012. Perusparannustöiden yhteydessä tuli ilmi, ettei työn alla olevan katualueen kaupunkiarkeologisten kulttuurikerrosten tilasta ja säilymisasteesta ole riittävästi tietoa. Tämä koskee etenkin Porthaninkadun ja kirkkokadun välistä katuosuutta, sekä Kirkkokadun osuutta kokonaisuudessaan. 18.10.2012 päivätyssä lausunnossa (Liite 1) Museovirasto edellyttää perusparannustyön toteuttajalta tuhoutumisuhan alla olevien alueiden arkeologisten kerrosten tilan selvittämistä ja tarvittaessa tuhoutuvien alueiden arkeologista dokumentointia ennen rakentamistöiden jatkamista Kaupungin vanhan keskustan alueella.

Tässä selvityksessä käydään läpi perusparannustyön kohteena olevien katuosuuksien ja niiden lähiympäristön arkeologisten kerrostumien säilymisasteen tila olemassa olevan arkistoaineiston perusteella. Yllä mainittu Museoviraston lausunto edellyttää yksiselitteisesti arkeologisten kenttätutkimusten tekemistä maastossa ja tämän selvityksen tavoitteena on auttaa kohdentamaan tulevien arkeologisten maastotöiden tutkimusalueet niille paikoille, jossa säilyneiden kerrostuminen olemassaolo on todennäköisintä.

2. Arkistoaineiston kuvaus

2.1. Arkeologiset tutkimusraportit

Tornion kaupungin alueella on suoritettu useita kaupunkiarkeologisia kaivaustutkimuksia. Suurin osa näiden tutkimusten kohteista sijoittuu Keskikadun varren tonteille. Varhaisimmat kaivaukset toteutettiin vuonna 1966 vanhan raatihuoneen torin alueella nykyisen Porthaninkadun varrella Rantakadun ja Keskikadun välisellä alueella (tontti 00500010003). Kaivausten tarkoituksena oli kartoittaa Tornion vanhan raatihuoneen/raatihuoneiden tarkka sijainti ja tässä myös onnistuttiin hyvin (Koivunen 1968). Alkuperäinen kaivausraportti on säilynyt, mutta se on ajalle tyypillisesti hyvin suppea, vain 4 liuskaa pitkä teksti. Raportin liitteistä on tallessa alkuperäinen löytöluettelo (Koivunen 1966). Kaivausten kuva-aineisto on tällä hetkellä kadoksissa. Kartta-aineistoa on kuitenkin jonkin verran käytettävissä vuonna 1968 Tornionlaakson vuosikirjassa julkaistussa kaivauksia esittelevässä artikkelissa (Koivunen 1968).

Arkeologinen kaivaustutkimustoiminta Tornion vanhan kaupungin alueella jatkui vuonna 1996 Aspion ja Viippolan tonttien rakennustöiden yhteydessä Keskikadun varrella toteutettujen pelastuskaivausten muodossa (Ylimaunu 1996). Aspion (tontti 00400020007) ja Viippolan (tontti 00400020009) pelastuskaivausten dokumentoitu pinta-ala on erittäin pieni, yhteensä vain parikymmentä neliometriä, mutta selvityksen kannalta keskeisin huomio tässä aineistossa on se kuinka hyvin ja laaja-alaisesti arkeologiset kerrokset olivat alueella kokonaisuudessaan säilyneet (Ylimaunu 1999).

Vuoden 1999 aikana Tornion kaupungin alueella suoritettiin useita pienialaisia arkeologisia pelastuskaivauksia. Näistä perusparannussuunnitelman vaikutuspiiriin sijoittuvat Ahon ja Purran tontin (tontti 00500170011) tutkimukset (Ylimaunu 2001a) sekä Rakennustuotteen (tontti 00400140009) ja Ryhmäkodin (tontti 00500190007) tontit (Ylimaunu 2001b). Ahon ja Purran tonttien koeruudut ja koeoja sijoituivat Kirkkokadun ja Keskikadun risteuksen läheisyyteen. Niistä todettiin hyvin säilyneitä kulttuurikerroksia aina 1600-luvun lopulta alkaen. Rakennustuotteen ja ryhmäkodin tonteilla suoritettiin sittemmin laajempia jatkotutkimuksia (Herva 2003; Ylimaunu & Nurmi julkaisematon), joten vuoden 1999 koekuopitusraporttia ei ole tarpeen käyttää tässä selvityksessä. Muut vuoden 1999 pelastuskaivaukset (Ylimaunu 2000, 2001c) sekä myös vuoden 2000 (Herva 2000) ja 2010 (Hyttinen 2010) pelastuskaivaukset sijoittuvat Keskikadun ja Rantakadun (nyk. Jääkärintie) varrelle Torikadusta kaakkoon, joten niitä ei myöskään käsitellä tässä selvityksessä.

Vuoden 2002 aikana Keskikadun varrella toteutettiin tähän mennessä laajimmat Tornion kaupungissa toteutetut arkeologiset kaivaustutkimukset. Rakennustuotteen (tontti 00400140009) ja Ryhmäkodin (tontti 00500190007) tonteille sijoittuneissa kaivauksissa avattiin koko Keskikadun varren osa Koulukadun risteyksestä tonttien 00500190007 ja 00500190006 rajalle. Ainoastaan Porthaninkadun kaakkoispuolelle jäi noin yhden tontin kokoinen alue jota ei avattu. dokumentoitiin erittäin hyvin säilyneitä kulttuurikerroksia koko keskikadun varren osalta. Erityisen huomioitavaa on, että nimenomaan kaikkein vanhimmat, kaupungin perustamisvaiheeseen ajoittuneet kerrokset olivat parhaiten säilyneitä. Myöhempi rakennustoiminta oli sittemmin osin tuhonnut ylempänä olevia 1700- ja 1800-lukujen kerrostumia.

Vuoden 2002 rakennustuotteen tontin kaivausalueetta laajennettiin noin sadan neliömetrin verran pohjoiseen vuonna 2008 Oulun yliopisto arkeologian oppiaineen opetuskaivausten yhteydessä (Ylimaunu & Nurmi julkaisematon). Tulosten perusteella voidaan todeta, että hyvin säilynyt 1600-luvun alkuun asti ajoittuva kulttuurikerros jatkuu edelleen vuoden 2002 dokumentoiden alueen ulkopuolelle.

Arkeologisten kaivausraporttien lisäksi Tornion kaupungista on tehty Museoviraston kaupunkiarkeologinen inventointi (Mökkönen 2001). Museoviraston Kaupunkiarkeologisessa inventointiprojektissa on käyty läpi kaikkien Suomen Vaasa- ja Suurvalta-ajalla perustettujen kaupunkien vanhalle kaupunkialueelle sijoittuvat tontit ja määritetty niille yksilöllinen arvio kulttuurikerrosten säilymisasteesta olemassa olevan arkistomateriaalin perusteella. Inventoinnin

yhteydessä ei ole tehty maata avaavia koetutkimuksia, joten inventointiraportti ei korvaa koetutkimuksia alueen ollessa tuhoutumisuhan alla. Raportti on tarkoitettu suuntaa antavaksi ohjeeksi rakennuttajille ja tutkijoille. Raportin arviot koskevat ainoastaan tonttialueita. Raportissa ei ole arvioitu ollenkaan kaupungin yleisiä katualueita. Tornion kaupungin inventointiraportti on tämän selvityksen keskeisin arkistolähde.

2.2. Historiallinen kartta-aineisto

Tornion kaupunkia esittäviä historiallisia karttoja on säilynyt 1620-luvulta alkaen useita kappaleita. Vanhin varmasti 1620-luvulle ajoitettu kartta (Liite 2; Kostet 1995; Ylimaunu 2007, 69) esittää Tornion kaupunkia vain kuvainnollisesti, joten sitä ei käytetä tämän selvityksen liitteenä. Vanhimmasta Tornion asemakaavaa esittävästä kartasta on olemassa kolme versiota. Karttojen on tulkittu esittävän alun perin Tornion kaupungin paalutussuunnitelmaa, ei todellista korttelijakoa, mutta karttojen ajoituksesta on ollut eriäviä tulkintoja (Kostet 1995; Ylimaunu 2007). Joka tapauksessa alkuperäinen kartta on 1640-luvulta tai vanhempi. Tässä kartassa on kuvattuna Kaupungin kortteleiden rajat, ranta-aittojen sijainti, kaupunkiaita sekä raatihuone, joka on sijoitettu torin itälaidalle Keskikadun (silloisen Takakadun) varteen.

Erik Widmanin kaupunkikartta vuodelta 1647 (Liite 3) on ensimmäinen Tornion kartta, jonka voidaan tulkita perustuneen todelliseen kaupunkimittaukseen. Tonttijaon yksityiskohdat poikkeavat niin selkeästi aiemmasta kaavamaisesta versioista. Tässäkin kartassa on kuvattuna kaupungin asuinkorttelit, ranta-aitat, Tulliaita (joka sijaitsee täysin eri paikassa kuin suunnitelmassa) sekä raatihuone, joka edelleen on sijoitettu torin itälaidalle Keskikadun varteen. Selkeästi kaupunkimittaukseen perustuva kartoitus osoittaa myös kaupungin varhaisten katulinjojen todellisen sijainnin.

Viimeisestä 1600-luvulle ajoittuvasta kaupunkikartasta on samoin säilynyt kolme versiota. Hans Krusen kaupunginmittauksiin perustuvan kartan luonnos on vuodelta 1697 (liite 4.1) ja lopullinen kartta on vuodelta 1698 (Liite 4.2). Lisäksi kartasta on tehty kopio 1750-luvulla tehty kopio (Kopiota säilytetään Tornionlaakson Maakuntamuseossa). Krusen kartan tietomäärä on huomattavasti laajempi kuin aiempien karttojen. Kartassa on ensimmäistä kertaa merkitty korttelien sisäinen tonttijako, sekä kunkin tontin omistustiedot. Karttaan on lisäksi merkitty korttelijaon ulkopuolisia yleisiä ja yksityisiä rakennuksia ja kaupunkialueen viljelyspalstat sekä katualueen lisäksi myös yleiset kulkureitit. Kaupungin raatihuone on tässä kartassa ensi kerran merkitty torin länsipäähän, paikkaan, jossa sen tiedetään sijainneen aina vuoteen 1871 saakka (Koivunen 1968). Katualueella on erikseen merkitty 1600-luvun jälkipuoliskolla rakennettu ja 1720-luvun uudelleenrakennuksen yhteydessä käytöstä poistunut Kirkkosillaksi kutsuttu kuja, joka johti Rantakadulta kohti vanhaa kirkkomaata. Kyseessä lankuilla katettu kaupunginoja, jolla pyrittiin vähentämään erityisesti kirkon alueen kosteusongelmaa (Mäntylä 1971).

Suuren Pohjan Sodan aikana (1700-1721) Tornion Kaupunkialueen rakennuskanta tuhoutui täydellisesti (Mäntylä 1971). Sodan jälkeen kaupungin katulinjat ja kortteli ja tonttijaot uudistettiin eli regulointiin. Regulointi tehtiin paikallisten toimesta ja siinä otettiin siksi ajalle poikkeuksellisesti huomioon vanhaa asemakaavaa suhteellisen paljon. Kadut noudattelevat paljolti vanhoja katulinjoja, mutta niitä oiottiin. Korttelien tonttijako sen sijaan uusittiin täysin. Vanhoja kortteleita on muun muassa paloitettu uusilla palokujilla. Ensimmäinen kaupungin uutta asemakaavaa esittävä kartta on Reginald Outhierin piirtämä kartta (Liite 5), sekä sen projektiopiirros (Liite 6) vuodelta 1736. Kartan informaation tarkkuus on jälleen kerran edellistä huomattavasti tarkempi. Outhierin kartassa on ensi kerran merkitty tarkoin paikoilleen tonttien rakennuskanta. Outhierin Prjektioista voidaan lisäksi saada tietoa rakennuskannan ulkoasusta. Tonttien rakennuskannan sijoittelussa on kartan ja projektion välillä hieman poikkeavuuksia, mikä heikentää hieman tulkintaa esitetyn rakennuskannan todellisuudesta. Tässä selvityksessä pitäydytään Outhierin kartan antamassa tiedossa.

Seuraava kartta (Liite 7) on vuodelta 1750 ja Esaias Hackzellin piirtämä. Siinä on merkittynä kaupungin tontit ja Tonttiluettelo, mutta ei tonttien rakennuskantaa. Siinä on myös edelleen kuvattuna kaupungin tulliaita noin samalla paikalla kuin jo Krusen kartassa, vaikka historiallisten asiakirjojen perusteella tulkittuna tulliaita olisi purettu jo viimeistään 1744 (Mäntylä 1971). Sekä Outhierin että Hackzellin kartasta voidaan nähdä, että kaupungin toria on reguloinnin yhteydessä laajennettu itään kolmannelle kadulle saakka ja sille on sijoitettu tukku pienempiä kaupungin julkisia rakennuksia. Kaupungin tonttien rakennuskanta on viimeistään tässä vaiheessa sijoitettu kiertämään tonttien rajoja ja rakennukset on rakennettu aivan katujen laitaan.

Viimeinen tässä selvityksessä käytettävä historiallinen kartta on Merckellin kartta vuodelta 1782. Merckellin karttaan on jälleen merkitty tarkasti tonttien rakennuskanta ja tulliaita on nyt poissa. Kartasta nähdään myös hyvin kuinka voimakkaasti kaupunki on kasvanut etelään päin ja nykyisen hallituskadun varren kiinteistökantakin on alkanut muodostua Suensaaren itärannalle. Kaupungin pohjoisosassa vanhan keskustan alueella ei ole tapahtunut samana aikana sanottava muutosta.

2.3. Julkaistut tutkimukset

Tornion kaupungin arkeogisesta aineistosta on tehty ja julkaistu muutamia tieteellisiä tutkimuksia sekä esittelyluontoisia artikkeleita. Vanhin näistä on Pentti Koivusen artikkeli raatihuoneentorin kaivauksista vuodelta 1966 (Koivunen 1968). Vaikka artikkeli ei sisällä varsinaisesti kovin paljon tieteellistä tutkimusta, se on sisällöltään tärkeä, sillä alkuperäinen kenttädokumentaatio on osittain kadoksissa. Timo Ylimaunun artikkeli vuodelta 1999 (Ylimaunu 1999) on seuraava vastaavanlainen julkaisu. Ylimaunun artikkelissa käsiteltiin vuosien 1996-1999 pelastuskaivausten tuloksia, sekä palattiin hieman myös vuoden 1966 kaivausten aineistoon uusien tulkintojen muodossa.

Ensimmäinen varsinainen kattava tieteellinen tutkimus Tornion kaupungin kaupunkitilasta on Timo Ylimaunun väitöskirja ”Aittakylästä kaupungiksi – arkeologinen tutkimus Tornion kaupungistumisesta 18.vuosisadan loppuun mennessä” vuodelta 2007. Tutkimus käsittelee seikkaperäisesti Tornion kaupungin kaupunkitilan rakentamista ja muutosta. Siinä käsitellään runsaasti kartografista aineistoa, sekä tonttien rakennuskannan sijoittelua 1600-1700-lukujen Torniossa.

Oulun yliopiston kaupunkiarkeologisten tutkimusprojektien ” *The Material Roots of Modernisation in Northern Finland, ca 1500-1800 AD: An Archaeological Study of Urbanisation and Consumption*” (2004-2006) sekä ” Kaupunki, raja ja materiaalinen kulttuuri – modernisaation ja globalisaation vaikutuksia pohjoissuomalaisissa kaupungeissa ja länsirajalla 1600-luvulta nykypäivään” (2009-2012) myötä Torniota koskevien tieteellisten artikkelien määrä kasvoi 2000-luvulla. Lisäksi projektien yhteydessä valmistui vielä kaksi Tornion materiaalia käsittelevää väitöskirjaa (Puputti 2009; Nurmi 2011). Näistä Anna-Kaisa Puputin (nyk. Salmi) tutkimus käsittelee kaupunkilaisten ruokakulttuuria ja Risto Nurmen vuorostaan kaupunkilaisten esineistöä.

2.4. Perusparannustyön suunnitelmakartat

Keskikadun ja Kirkkokadun perusparannustyön suunnitelmakartat käsittävät yhteensä 9 karttaa, joista 4 (Liitteet 9.1, 9.2, 9.3, 9.4) koskee Keskikadun ja 4 (Liitteet 10.1, 10.2, 10.3, 10.4) Kirkkokadun työmaata. Lisäksi Keskikadun ja Porthaninkadun risteyksestä on erillinen poikkileikkauskartta (Liite 11, piir.no 1381/12). Keskikadun kartasto käsittää Johto- ja laitekartan (Liite 9.3, piir.no K1381/3), Perusparannussuunnitelmakartan (Liite 9.1, piir.no K1381/1), Katuympäristökartan (Liite 9.2, Piir.no 1381/2) sekä pituus- ja poikkileikkauskartan (Liite 9.4, K1381/11). Kirkkokadun kartasto käsittää johto- ja laitekartan (Liite 10.3, piir.no 1382/3), perusparannussuunnitelmakartan (Liite 10.1, piir.no K1382/1), Katuympäristökartan (Liite 10.2, piir.no 1382/2) sekä Pituus ja poikkileikkauskartan (Liite 10.4, Piir.no 1382/11)

Johto- ja laitekartoista ilmenee katualueiden nykyinen vesi- ja viemäriputkisto, kaukolämpöputkisto sekä sähkö- ja puhelinkaapelit. Karttoihin ei pääsääntöisesti ole merkitty tonttien sisäisiä putki- ja kaapelivetoja pistoja lukuun ottamatta. Suunnitelmakartasta ilmenee kaikki perusparannustyössä uusittavat vesi- ja viemäriputkistot, sekä uusi salaojitus. Kartassa on myös merkitty tonttipistojen paikat, sekä niiden syvyydet ja laskut. Katuympäristökartoissa on merkittynä katualueen uuden pinnan rakenne ja sen laajuus. Poikkileikkauskartoissa on merkittynä kaivutöiden työ- ja asennussyvyydet, sekä uuden katurakenteen stratigrafia ja kerrospaksuudet.

Suunnitelmakarttoja tulkittaessa on aina otettava huomioon että ne ovat lähtökohtaisesti vasta suunnitelmia. Suunnitelmiin saatetaan käytännön syistä tehdä muutoksia vielä asennustöiden yhteydessä, joten siksi arvioissa on otettava huomioon riittävän suuret varoalueet myös suunnitellun työkohteen ympärillä. Myös johto- ja laitekartan informaatio olemassa olevista putki ja kaapelilinjosta on lähtökohtaisesti suuntaa antava. Johto- ja laitekarttojen informaatio perustuu

usein aikaisempiin suunnitelmakarttoihin, eikä välttämättä johtojen ja laitteiden todelliseen sijaintiin. Asennustyön yhteydessä tehtyjä linjanvetomuutoksia ei ole välttämättä merkitty karttoihin jälkikäteen.

3. Tornion Kaupunkiarkeologinen yleiskuva

Tornion kaupunki on yksi parhaiten arkeologisesti tutkituista Pohjanlahden rannikon kaupungeista. Kaupungissa on tehty useita kaupunkiarkeologisia pelastuskaivauksia, ja kaivausaineistosta on tehty laajaa arkeologista tutkimusta, jota on myös julkaistu kansainvälisellä tasolla. Yksi syy Tornion kaupungin tutkimuksen aktiivisuuteen on arkeologisen aineiston hyvä laatu. Tornion vanhan kaupunkialueen seutu ei ole joutunut voimakkaan modernin kaupunkirakentamisen vaikutukseen ennen 1990-lukua, mikä on säilyttänyt kaupungin historialliset kerrostumat paikoin poikkeuksellisen hyvin.

Arkeologinen toiminta kaupungissa on painottunut Keskikadun varren tonteille (Liite 12). Ainoastaan pari pienialaista kohdetta (Ylimaunu 1996, 2000, 2001a, Herva 2000) sijaitsevat Entisen Rantakadun varren tonteilla. Vanhan Kolmannen kadun (nyk. Välikatu) varren tonteilla on suoritettu vain yksi pieni kolme päivää kestänyt pelastuskaivaus (Nurmi 2005). Kaupungista on siis olemassa jonkinlainen arkeologinen kuva perustuen keskikadunsuuntaiseen pitkäleikkaukseen, mutta arkeologista kuvaa kaupungin poikkileikkauksesta ei voida sanoa olevan.

Tornion kaupunki on perutettu alavalle hiekka/hiesupohjaiselle saarelle. Orgaaninen materiaali ei säily kovin hyvin hiekkapitoisessa maaperässä, mutta maaperän kosteus sen sijaan parantaa orgaanisen materiaalin säilyvyyttä. Märkä maaperä on säilyttänyt muun muassa puurakennusten jäänteitä erittäin hyvin etenkin Keskikadun eteläpäässä (Ylimaunu 2007), missä alkuperäinen maanpinta on ollut matalammalla. Kaupungin eteläpään tonttien pintaa on korotettu runsaasti (jopa 2 metriä) noin 1800-luvun alkupuolella (Nurmi 2011). Vanhan torin alueella Keskikadun ja Porthaninkadun risteuksen seudulla alkuperäinen maanpinta on kuitenkin korkeammalla ja hiekkaisempaa kuin etelämpänä, joten puumateriaalin säilymisaste on heikompi.

Tornion historiallisille kulttuurikerroksille on tyypillistä, että ne ovat säilyneet paremmin, mitä varhaisimmista kerrostumista on kyse. Näin näyttää olevan etenkin vanhan torin ympäristössä. Vuoden 2002 Keskikadun varren kaivauksissa dokumentoitiin useita aivan kaupungin varhaisvaiheeseen ajoittuvia rakennusjäänteitä. Siellä missä moderni 1900-luvun rakentaminen ei ole tuhonnut olemassa olevia arkeologisia kerroksia, voidaan sanoa, että 1600-luvulle ajoittuvat kerrostumat ovat hyvin säilyneitä maaperän ominaisuudet huomioon ottaen. Myös 1700-luvulle ajoittuvat kerrostumat ovat vielä paikoin säilyneet. Etenkin vuoden 1762 suurta paloa edeltävät kerrostumat. 1700-luvun loppupuolelle ajoittuvat ja sitä nuoremmat kerrostumat ovat sen sijaan usein joko tuhoutuneet tai myöhempien maaperää liikuttaneiden toimien takia erittäin sekoittuneita.

Keskeinen syy etenkin nuorempien kulttuurikerrosten huonoon säilymisasteeseen ja sekoittuneisuuteen on Tornion kaupungin alueen kulttuurikerrosten tyypillinen ohuus. Tämä koskee etenkin kaupungin vanhan torin seutua (Kuva 1). Ennen konekaivun yleistymistä uudisrakentamiselle oli tyypillistä, että vanhat rakennusjäänteet peitettiin riittäväällä maakerroksella ja tämän peitekerroksen päälle rakennettiin uudet rakenteet. Tornion kaupungin alueella nämä täyttökerrokset ovat kaupungin eteläosaa lukuun ottamatta tehty hyvin mataliksi.

Kuva1. Kulttuurikerrosten vahvuus Keskikadun varren tontilla. (Kuva: Sisko Toratti).

Näyttää siltä, ettei maaperän kohottamiselle ole nähty juurikaan tarvetta vanhan torin alueella, ainakaan Keskikadun varrella.

Kulttuurikerrosten ohuuteen on vaikuttanut myös alueen maaperä. orgaaniselle materiaalille tuhoisa maaperä on aiheuttanut sen, että etenkin vanhat puurakenteet ovat tuhoutuneet ja tavallaan litistyneet käytännössä kaksiulotteisiksi. Esimerkiksi Keskikadun varrella tonteilla 29-35 alun perin useiden kymmenien senttimetrien paksuiset hirret ovat selluloosan tuhouduttua litistyneet maamassojen paineessa ajan myötä vain muutamien millimetrien paksuisiksi puulevyiksi. Ohuemmista puuraketeista ei välttämättä ole jäljellä enää kuin kuitukerroksia tai

värijälkiä (kuva 2). Edellä mainittujen tekijöiden seurauksena Keskikadun varren kulttuurikerrokset eivät vanhan torin alueella ole juurikaan 100 senttimetriä paksumpia ja ulottuvat usein korkeintaan 70 senttimetrin syvyyteen nykyisestä maanpinnasta. Kun tähän lisätään vielä pintakerrosten tuhoutuminen/sekoittuminen myöhempien rakennustöiden yhteydessä, voidaan todeta, etteivät koskemattomat säilyneet kerrostumat ole välttämättä kuin noin 40 senttimetrin paksuisia.

Kuva 2. 1600-luvulle ajoittuvien rakennusten jäännöksiä Keskikadun varrelta. (Kuva: Katri Arminen)

4. Arvio tutkittavan alueen ja lähiympäristön arkeologisten kerrosten säilymisasteista

Tornion kaupungin kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001) vanhan kaupunkialueen tonttien kulttuurikerrosten säilymisaste määritettiin kolmiportaisen asteikon mukaan. Kaupungin tonttien maa-alat jaettiin 1.) todennäköisesti säilyneisiin tutkimuksellisesti mielenkiintoisiin ja suojelullisesti arvokkaisiin alueisiin, 2.) todennäköisesti säilyneisiin tai vain osittain tuhoutuneisiin alueisiin ja 3.) tuhoutuneisiin alueisiin. 1. luokan kohteissa vaaditaan lähtökohtaisesti aina arkeologisia kaivaustutkimuksia ennen maahan kajoavaa rakennustyötä. 2. luokan kohteissa voidaan suorittaa maaperää rikkovaa työtä arkeologin valvonnassa tai riittävien koetutkimuksien jälkeen. 3. luokan kohteilla ei vaadita arkeologisia tutkimuksia, ellei töiden

yhteydessä ilmaannu arkeologisia kulttuurikerroksia. Luokitus perustuu arkeologisiin tutkimustuloksiin, kaupungin kaapeli-, putki- ja kaukolämpökarttoihin, sekä historiallisten karttojen digitaaliseen asemointiin. Asemoinnissa pyrittiin olemassa olevien kiintopisteiden avulla sijoittamaan kaupungin vanha karttoihin merkitty asemakaava suhteessa nykyiseen asemakaavaan. On huomattava, että olemassa olevien kiintopisteiden vähäisen määrän takia karttojen asemoinnissa voi esiintyä suuria virhemarginaaleja, mitkä näkyvät asemointikartoissa vanhojen karttojen vääristyminä (ks. Mökkönen 2001, liitteet 2.2, 2.3, 2,4). Näiden asemointien tarkkuus on siis vain suuntaa antava.

4.1. Tontit

Tämän selvityksen vaikutuspiiriin kuuluvat Keskikadun varren tontit Porthaninkadun ja Kirkkokadun väliltä, Kirkkokadun varren tontit Keskikadun ja kauppakadun väliltä sekä Porthaninkadun ja keskikadun risteysalue hieman laajemmin. Vaikutusalueen tontit ja niiden arvioitu arkeologisten kerrosten säilymisaste käsitellään seuraavaksi tonteittain.

00400020006. Tontti sijaitsee Keskikadun ja Porthaninkadun kulmassa aivan vanhan raatihuoneentorin eteläsivulla. Tontti on vanha Rantakadun tontti ja sillä sijaitsee Tornion vanha pappila – Nymanin talo. Tontilla ei ole modernia rakennuskantaa. Tontilla ei ole tehty aiempia arkeologisia kenttätutkimuksia. Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa koko tontti on merkitty säilyvyysluokkaan 1. Keskikadun perusparannustyö koskee tontin Keskikadun puoleista sivua laajentuen risteyksessä hieman myös Porthaninkadun puolelle. Johto- ja laitekartan (K1381/3) mukaan tontille johtaa vain yksi sähkökaapeli ja vesijohto Keskikadun puolelta. Tontin Porthaninkadun puoleisella sivulla kadun ja tontin raja-alueella kulkevat puhelinkaapeli- ja kaukolämpökaivannot. Uuden suunnitelmaportan(K1381/1) mukaiset Keskikadun alle asennettavat putkistot tulevat kulkemaan kadun läntistä laitaa pitkin tuhoten varmasti mahdolliset tontin itäreunalla vielä säilyneet kulttuurikerrokset.

00400140009. Tontti käsittää koko korttelin mittaisen alueen keskikadun vartta Koulukadun ja Porthaninkadun väliltä Keskikadun itäpuolella. Tontille on vastikään rakennettu rivitaloyhtiön asuinrakennuksia. Ennen rakennustöitä tontin keskikadun puoleinen puolikas dokumentoitiin arkeologisilla kaivaustutkimuksilla vuosina 2002 ja 2008 lukuun ottamatta tontin pohjoispäätä. Kaivaustutkimusten perusteella voidaan todeta, että arkeologiset kulttuurikerrokset olivat tällä tontilla erittäin hyvin säilyneitä ja sijaitsivat hyvin lähellä nykyistä maanpintaa. Tässä selvityksessä huomio keskitetään tontin pohjoispäähän. Johto- ja laitekartassa (K1381/3) tontin pohjoisosassa Keskikadun ja Porthaninkadun kulmauksessa sijaitsee puhelinjakokeskus, josta lähtevät kaapeliojat Keskikadun itäreunaa pohjoiseen ja etelään, sekä Porthanin kadun ja tontin rajaa myöten itään. Jälkimmäisessä ojassa sijaitsee myös sähkökaapeli. Johto- ja laitekartan mukaan tontin pohjoisosaan tulee yksi sadevesiviemäripisto. Suunnitelmaportan (K1381/1) mukaan näiltä osin ei ole tulossa muutoksia. Katuympäristökartan (K1381/2) mukaan kadun pintarakenteet uusitaan

Keskikadun lisäksi Porthaninkatua itään lähelle entistä Välikadun linjaa. Poikkileikkauskartan (K1381/12) mukaan kadunparannustyöt ulottuvat Porthaninkadun osalta vain maksimissaan 30 senttimetrin syvyyteen. Mikäli näin toimitaan, ei tontin pohjoisosan mahdollisesti säilyneille arkeologisille kulttuurikerroksille muodostu uhkaa. Keskikadun puoleiselta osalta sen sijaan kaivutyöt tulevat ulottumaan syvemmälle.

00500010003. Tontti sijaitsee vanhainkodin tontin ja Porthaninkadun välisellä rakentamattomalla alueella. Tontin itäkulmalla, Keskikadun ja Porthaninkadun kulmassa, on sijainnut vanhan torin pohjoisreuna. Tontin lähistöllä on tehty arkeologisia kaivaustutkimuksia vuonna 1966 (Koivunen 1968), mutta nämä tutkimukset keskittyivät pääosin Länнемäs Tornion vanhan raatihuoneen sijaintipaikalle. Kaupungin vanhimmissa kartoissa kaupungin raatihuone on kuitenkin merkitty torin itäpäätyyn hyvin lähelle tämän tontin nykyistä sijaintia. Kaupungin ensimmäisen raatihuoneen todellisesta sijainnista ei ole olemassa konkreettisia todisteita ja sen olemassaolosta tällä paikalla on käyty keskustelua (Koivunen 1968; Ylimaunu 1999, 2007) Ennen 1720-luvun regulointia piirrettyjen kaupunkikarttojen asemoinnissa Tornion vanhin raatihuone sijoittuu osin Porthanin kadun alle täsmälleen tämän tontin itäkulman alle. Vuoden 2002 kaivausten tuloksia ja niistä dokumentoituja palokujien paikkoja ei ole käytetty asemoinnissa. Vuoden 2002 kaivauksilla kuitenkin dokumentoitiin rakenteita kartoissa esiintyvältä raatihuoneelta vastapäätä sijaitsevalta palokujin erotetulta tontilta (josta reguloinnin jälkeen muodostettiin torin itälaajennus), sekä tonttia pohjoisemmasta korttelista erottava palokuja (Herva 2003). Näiden tulosten perusteella voidaan päätellä, että vanhimpiin karttoihin (Liitteet 2, 3) merkitty raatihuoneen paikka on sijainnut hieman asemointikuvassa näkyvästä kohdasta pohjoiseen niin, että kohde sijoittuu kokonaisuudessaan tontin Keskikadun suuntaisen osan alle.

Johto- ja laitekartassa (K1381/3) tontin Porthanin kadun suuntaisella osalla kulkevat käyttö- ja jätevesiputkisto. Lisäksi tontin pohjoisosa leikkaavat puhelinkaapeli- ja kaukolämpökaivannot. Johto- ja laitekartan perusteella vaikuttaisi kuitenkin siltä, että Keskikadun suuntainen osa tonttia, eli se osa, missä mahdollinen ensimmäinen raatihuone on sijainnut, on säilynyt. Suunnitelmaportissa (K1381/1) tontin Keskikadun puoleisen osan läheisyyteen ollaan kaivamassa salaajakaivanto.

00500020009. Tontti sijaitsee Keskikadun länsisivulla Porthaninkadusta pohjoiseen. Tontti käsittää käytännössä kaksi Porthaninkadun ja Nahkurinkadun välissä sijainnutta vanhaa korttelia (Mökkönen 2001, liitteet 2.2, 2.3, 2.4). Tontilla sijaitsevat Tornion kaupungin vanhainkodin rakennukset. Tontin vanhin rakennus on Keskikadun varrella sijaitseva 1800-luvun koulurakennus. Tontin Porthaninkadun puoleisella sivulla sijaitsee punatiilinen rakennus, joka rakennettiin vuoden 1966 kaivaustutkimusten jälkeen. Tontti on merkitty Tornion kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa tuhoutuneeksi alueeksi. Tontilla tehtiin kuitenkin inventoinnin jälkeen piha-alueella kaivutöitä, joissa tuli esiin säilyneistä kulttuurikerroksia ja muun muassa kivikellareiden jäännöksiä (Henri Nordberg, suullinen tiedonanto). Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa tehtyjen asemointien perusteella Keskikadun linja on tontin kohdalla sijainnut hieman nykyistä idempänä

(Asemoinneissa oleva vääristymä on Pohjois-etelä –suuntainen, Itä-länsi –suuntainen asemointi vaikuttaa tarkemmalta), joten regulointia edeltävien tonttien itäreunat ulottuvat todennäköisesti nykyisen Keskikadun alle saakka.

Johto- ja laitekartassa (K1381/3) tontin ja Keskikadun raja-alueetta hallitsee puhelinkaapelikaivanto. Lisäksi tontilta tulee Keskikadulle käyttö- ja jätevesiliittymä koulurakennuksen eteläpuolelta. Suurin osa tontin muista liittymistä on vedetty entistä Nahkurinkadun linjaa pitkin. Tontin arkeologisesti mielenkiintoisin ja perusparannustyössä todennäköisen tuhoutumisuhan alla oleva alue sijaitsee Keskikadun varrella koulurakennuksen ja tontin Keskikadun puoleisen liittymän välisellä viheralueella.

00500020010. Tontti sijaitsee Keskikadun länsipuolella entisen Nahkurinkadun ja Kirkkokadun välisellä alueella ja käsittää koko historiallisen korttelin. Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa tontti on merkitty kokonaan tuhoutuneeksi Mökkönen 2001). Tontilla sijaitsee moderni luhtitalo Keskikadun varrella, ja on todennäköistä, että tontin historialliset kulttuurikerrokset ovat pääosin tuhoutuneet modernin rakennustoiminnan yhteydessä.

00500040006 ja 00500170011. Tontti sijaitsee Kirkkokadun ja Keskikadun risteyksessä sen pohjoiskulmalla. Tontti on hyvin pienialainen kapea maakaistale Kirkkokadun pohjoissivulla. Tontin läheisyydessä viereisellä tontilla (00500170011) toteutettiin arkeologinen koetutkimus kesällä 1999 (Ylimaunu 2001a). Koetutkimuksessa löydettiin viitteitä kaupungin varhaisesta sepäntoiminnasta 1600-luvun lopulta sekä 1720-luvulla rakennetun asuinrakennuksen jäännökset. Kaivaustutkimusten jälkeen tontille rakennettiin luhtitalo. Johto- ja laitekartassa (K1381/3) käsiteltävän tontin Kirkko- ja Keskikadun puoleisten osien vieressä kadun alla sijaitsevat puhelinkaapelikaivannot. Suunnitelmaportissa (K1381/1) tontin alueelle ei olla rakentamassa uusia linjoja. Myöskään katu ympäristökartan (K1381/2) Kirkko- ja Keskikadun risteyksen tontin puoleiseen osaan ei ole suunnitteilla kaivutöitä. Uudisrakentaminen on todennäköisesti tuhonnut suurimman osan. On kuitenkin mahdollista, että tontin 00500040006 alueella voi olla vielä säilyneitä kulttuurikerroksia.

00500040010 ja 00500040014. Tontit muodostavat yhdessä yhden tonttikokonaisuuden. Tontit sijaitsevat Keskikadun ja Nahkurinkadun kulmassa Nahkurinkadun pohjoissivulla Keskikadusta itään. Tontti 00500040014 on kapea erotettu kaistale tontin Nahkurinkadun puoleisella sivulla. Tonttikokonaisuus sijoittuu vanhalle korttelialueelle, joka on ollut asutettuna kaupungin varhaisista vuosista alkaen. Tontilla sijaitsee vanha kunnostettu puutalo sekä ulkorakennus. Myös tontin 00500040014 alueella katujen kulmassa on sijainnut joitain kymmeniä vuosia sitten purettu vanha rakennus (Mökkönen 2001). Tonttikokonaisuus on kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa luokiteltu korkeimpaan luokkaan 1 ja sen arkeologisten kulttuurikerrosten säilyneisyys on erittäin todennäköistä. Johto- ja laitekartan (K1381/3) mukaan tontin nurkalla katujen risteyksessä sijaitsee puhelinjakokeskus, josta lähtevät kaapeliojat molempiin suuntiin sekä Nahkurinkadun että Keskikadun suuntaisesti. Tontille johtavat Keskikadun puolelta kaukolämpö- ja käyttövesiliittymät. Suunnitelmaportissa (K1381/1) Keskikadulle vedetään tontin editse salaojaputkisto ja tontti

liitetään jätevesiputkistoon. Katuympäristökartan mukaan Keskikadun pintarakenteet uusitaan asuinrakennuksen kivijalkaan saakka.

00500040011 ja 00500200006. Tontti sijaitsee Keskikadun itälaidalla Nahkurinkadun ja Kirkkokadun välisellä alueella. Tontilla sijaitsee jälleenrakentamiskaudelle (1945-1960) ajoittuva omakotitalo. Tontti sijoittuu historiallisten karttojen asemoinnin perusteella kaupungin vanhan asemakaavan toiseksi pohjoisimmalle Keskikadun tontille ja on rakennettu viimeistään 1600-luvun jälkipuoliskolla. Tontti on merkitty kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001) tuhoutuneeksi alueeksi. Johto- ja laitekartan (K1381/3) mukaan tontin asuinrakennukseen johtaa Keskikadulta puhelin-, vesi- ja kaukolämpöliittymät. Tontin editse Keskikadun alla kulkevat puhelinkaapelikaivanto ja hieman kauempana kaukolämpökaivanto. Suunnitelmaportaan (K1381/1) mukaan tontin editse rakennetaan uudet sadevesi- ja salaojalinjat. Arkeologiset kulttuurikerrokset tontin edustalla ovat todennäköisesti tuhoutuneet tai hyvin sekoittuneet.

00500040015 ja 00500200007. Tontti sijaitsee Keskikadun ja kirkkokadun risteyksessä Keskikadun itäpuolella Kirkkokadusta etelään. Tontti on merkitty kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa tuhoutuneeksi. Tontilla sijaitsee pieni moderni luhtitalo. Johto- ja laitekartan (K1381/3) mukaan tontin Keskikadun ja Kirkkokadun kulmauksessa sijaitsee puhelinjakokeskus, josta lähtevät kaapeliojat katujen mukaisesti kaikkiin suuntiin ja ne noudattelevat katujen ja tontin rajoja. Lisäksi tontin reunaa kiertää sähkökaapeli ja tontille johtaa Keskikadun puolelta käyttövesiputkisto ja Kirkkokadun puolelta kaukolämpöputki. Suunnitelmaportassa (K1381/1) tontin ja katujen rajalle vedetään salaojaputkisto. Katuympäristökartan (1381/2) perusteella viheralueet eivät tontin osalta ylety todennäköisesti jo tuhoutuneiden alueiden ulkopuolelle. Tontin itäpäässä entisen Välikadun linjan kohdalla voisi olla putki- ja kaapelikaivantojen osalta säilyneitä kerroksia, mutta tontin autotalli- ja piha-asfaltointityöt ovat todennäköisesti tuhonneet nämäkin. Perusrakennustyömaan vaikutusalueella olevat arkeologiset kulttuurikerrokset ovat tontin läheisyydessä kaikki todennäköisesti tuhoutuneet aiempien rakennustöiden yhteydessä.

00500040017, 00500040018 ja 00508090077 . Tonttikokonaisuus käsittää erittäin hyvin säilyneen tontin, jolla sijaitsee 1850-luvulla rakennettu asuinrakennus piharakennuksineen. Tontti on merkitty kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001) numerolla 0050809035, mutta tämä lienee viereisen tonttikaistaleen tunnus (ks. edellä). Tonttikokonaisuus on luokiteltu kokonaisuudessaan luokkaan 1. Eli arkeologiset kulttuurikerrokset ovat alueella erittäin todennäköisesti säilyneet. Kartta-asemointien perusteella tontti sijoittuu vanhalla asemakaavalla Keskikadun pohjoisimpaan kortteliin, joka rakennettiin 1600-luvun jälkipuoliskolla. Asemoinnin vääristymä huomioon ottaen tontin eteläreunan yli kulkee Kirkkokatua edeltävä korttelien välinen palokuja. Johto- ja laitekartassa (1382/3) tontin Kirkkokadun puoleisen sivun läheisyydessä kulkee sadevesiviemäriinja, mutta muut kaivannot kulkevat keskempänä Kirkkokadun alla. Tontille ei johda Kirkkokadulta pistora, eikä niitä olla suunnitelman mukaan myöskään tekemässä. Suunnitelmaportaan (1382/1) mukaan tontin Kirkkokadun puoleisen reunaan rakennetaan uudet

sadevesiviemäri- ja salaojaputkistot. Nämä työt tulevat varmasti tuhoamaan alueella vielä mahdollisesti säilyneet arkeologiset kulttuurikerrokset.

00500040028, 00508090026 ja 00508090078. Tonttikokonaisuus sijaitsee Kirkkokadun pohjoispuolella kauppakadun ja entisen välikadun välissä. Tontilla sijaitsee 1900-luvulla rakennettu betoniperustainen asuinrakennus Kauppakadun varrella. Tonttikokonaisuus on merkitty kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001) 1. luokkaan. Eli arkeologiset kerrostumat ovat tontin alueella hyvin todennäköisesti säilyneet. Vanhojen kaupunkikarttojen asemointien perusteella tontista on tullut osa asuttua korttelialuetta 1700-luvun alussa viimeistään 1720-luvun reguloinnin yhteydessä. 1647 kartassa tontille on kuitenkin merkitty kaupungin tulliaita ja jotain siihen liittyvää rakennuskantaa. Johto- ja laitekartan (K1382/3) mukaan tontille ei johda Kirkkokadun puolelta yhtään pistoa, eikä Kirkkokadun puoleisen sivun läheisyydessä mene putki- tai kaapelikaivantoja. Suunnitelmakartassa (K1382/1) Kirkkokadun tontin puoleiseen laitaan ollaan vetämässä salaojalinja sekä uusi sadevesiviemäri. Katuympäristökartan (K1382/2) mukaan Kirkkokadun vihertyöt pohjatöineen tulevat ulottumaan vielä putkikaivantoja leveämmälle alueelle tontin suuntaan. Tontin Kirkkokadun puoleisella sivulla on todennäköisesti säilyneitä vähintään 1700-luvulle ajoittuvia kulttuurikerroksia, jotka ovat perusparannustöiden yhteydessä tuhoutumisvaarassa.

00500140007. Tontti sijaitsee Kirkkokadun eteläpuolella Kauppakadun ja entisen Välikadun välissä. Tontilla sijaitsee moderni omakotitalo. Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001) Tontti on luokiteltu kokonaan tuhoutuneeksi. Kaupunkiarkeologisen inventoinnin kartta- asemoinneissa tontti sijoittuu viimeistään 1720-reguloinnin jälkeen asuinkäyttöön otettuun kortteliin. Johto- ja laitekartan (K1382/3) mukaan tontin Kirkkokadun puoleisella sivulla kulkee kaapelikaivanto. Suunnitelmakartan (K1382/1) mukaan tontin Kirkkokadun puoleiseen reunaan ollaan vetämässä salaoja- ja jätevesikaivannot. Katuympäristökartan (K1382/2) mukaan Kirkkokadun reunusta vihertyöt perustuksineen ollaan uusimassa tontin rajaa myöten, jolloin nykyisen Kirkkokadun reunan ja tontin raja-aidan välisen maakaistaleen alla olevat mahdollisesti säilyneet kulttuurikerrokset tulevat tuhoutumaan. Vaikka tontti on kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa merkitty kokonaan tuhoutuneeksi, voi tontin Kirkkokadun puoleisen reunan alueella olla vielä säilyneitä kulttuurikerroksia, sillä alue on tällä hetkellä rakentamattomana piha-alueena.

00500190004 ja 00500190007. tontti 00500190004 sijaitsee Keskikadun itäpuolella Nahkurinkadun kulmuksesta etelään. Tontilla sijaitsee Tornion kaupungin vammaistenkoti. Rakennus on moderni. Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001) Tontin piha-alue ja osa Keskikadun reunaa on merkitty 2. luokan kohteeksi, eli kohteeksi, jossa voi sijaita säilyneitä arkeologisia kulttuurikerroksia, Viereisellä tontilla (00500190007) suoritettiin arkeologiset kaivaustutkimukset vuonna 2002. Kaivauksissa dokumentoitiin paljon erittäin hyvin säilyneitä kulttuurikerroksia 1600-luvulta. Kaivaustutkimusten jälkeen vammaistenkotiä laajennettiin tälle tontille niin, että se muodostaa koko vanhan korttelin laajuuden Porthaninkadun ja

Kirkkokadun välissä. Johto- ja laitekartan (K1381/3) mukaan tonttien ja Keskikadun raja-alueella kulkevat puhelinkaapeli- sekä käyttövesiputki- ja jätevesiputkikaivannot. Suunnitelmakartan (K1381/1) mukaan tonttien sivuitse tullaan rakentamaan vielä salaojaputkisto. Viimeistään laajennuksen rakentaminen on tuhonnut Keskikadun varren osalta kaikki tontilla säilyneet arkeologiset kulttuurikerrokset. Sen sijaan tontin entisen Välikadun puoleisella sivulla on todennäköisesti vielä säilyneistä kulttuurikerroksia. Tontin 00500190007 eteläsivulle rakennetaan katu ympäristökartan (K1381/2) mukaan parkkialue ja Porthaninkatua laajentava pihakiveys. Tämä alue on tutkittu arkeologisesti vuoden 2002 kaivauksissa.

00508090035. Kyseessä on entisen Välikadun pohjan muodostama kapea maakaistale tonttien 00508090077 ja 00508090078 välissä. Tonttia ei ole luokiteltu kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001), sillä se on tulkittu katualueeksi. maa-alue sijoittuu vanhojen karttojen asemoinnissa keskikadun pohjoisimman asuinkorttelin itälaidalle. 1720-luvun regulaatiossa alueesta muodostuu Kolmas katu – sittemmin Välikatu. Johto- ja laitekartassa (K1382/3) tontille tulee sadevesiviemäripisto tontin eteläpäähän. Suunnitelmakartan (K1382/1) mukaan Tontille ei ole tulossa uusia kaapeli ja putkivetoja, mutta Katuympäristökartan (K1382/2) tontin eteläosan viheralueet uusitaan perustuksineen. Tonttikaistale on leveydeltään suurempi kuin vanhan Välikatu, joten Alueella sijaitsee todennäköisesti säilyneitä arkeologisia kulttuurikerroksia kadun laidan tonteilta, Lisäksi alueeseen vaikuttaa 1600-luvun asemakaavan mukaiset Keskikadun tonttien itäpäädyt, joiden tarkkaa sijaintia ei tunneta.

4.2. Katualueet

Yleistä

Tornion kaupungin nykyinen katuverkosto vanhan keskustan alueella perustuu 1720-luvulla reguloituun asemakaavaan. Vanhojen karttojen asemoinnista (Mökkönen 2001, liitteet 2.5, 3) voidaan nähdä, että nykyinen katuverkosto noudattelee melko tarkasti tuolloin käyttöön otettua asemakaavaa. Perusparannustyön kohteena olevat Keskikatu ja Kirkkokatu ovat edelleen samoilla paikoilla. Osa tonttien välisistä palokujista on hävinnyt kaupunkimaisemasta ja kaupungin Kolmas katu – sittemmin Välikatu – on käytännössä kokonaan poistunut käytöstä vanhan keskustan alueella. Regulaatiota vanhempien karttojen asemoinneita voidaan todeta, että Keskikatu ja Kirkkokatua edeltävä palokuja kyllä noudattelevat edelleen karkeasti katujen nykyisiä linjauksia, mutta etenkin vanhan toriaukion läheisyydessä vanhat Itäpuolen tontit ulottuvat nykyisen Keskikadun alle.

Kaupungin katuverkostoa ei näytä olevan modernisoitu vanhan keskusalueen osalta kovin voimakkaasti. kadut ovat edelleen kapeita ja niitä reunustaa viheralueet. Käytössä olevat katuosat on nykyään asfaltoitu, mutta niille tuskin on tehty kovin vankkoja perustustöitä. Tornion

kaupungin kadut ovat perinteisesti olleet pinnoittamattomia pitkälle 1900-luvulle. Kaupungissa ei ollut tapana tehdä katukiveyksiä ennen modernia aikaa. Kadut olivat pitkälle 1800-luvulle enemmän luonnontilaista julkista tilaa. Tästä kertoo hyvin E.D. Clarken vuonna 1799 kirjaama anekdootti, jossa hän kuvaa kaupunkien katujen ja torin olleen heinällä ja niiden heinä korjattiin karjan rehuksi (Clarke 1838). Katujen alaiset osat ovat kuitenkin osittain tuhoutuneet kaupungin kunnallisteknisissä töissä. Katujen alla kulkevat kaapeli- ja putkikaivannot ovat linjauksiltaan varmasti tuhonneet arkeologiset kulttuurikerrokset lukuun ottamatta mahdollisia syvemmälle ulottuvia kellari- ja kaivorakenteita.

Keskikatu

Keskikadun pinnan alla kulkee suuri määrä erilaisia kaivantoja. Porthaninkadun ja Kirkkokadun välisellä osalla nämä kattavat johto- ja laitekartan (K1381/3) mukaan käytännössä koko kadun asfaltoidun osan leveyden. Etenkin puhelinkaapeleita on kartan mukaan laajalla alueella katupinnan alla. Putki- ja kaapelikarttoihin on kuitenkin aina syytä suhtautua varauksella. Ne perustuvat yleensä suunnitelmiin, eivätkä välttämättä esitä asennettujen kaapeleiden ja putkien todellisia sijainteja ja linjauksia. Siksi on silti mahdollista, että kulttuurikerroksia on katkonaisesti säilynyt myös katupinnan alla.

Keskikadun linjauksen alla on todennäköisesti säilynyt hyvin vähän 1700-luvulle ja nuoremaksi ajoittuvia kerroksia, sillä katulinja näyttäisi pysyneen hyvin paikoillaan 1720-luvulta lähtien, eikä katua ole kovin paljoa levennetty myöhemmin aikoina. Kartta-asemointien perusteella kuitenkin voidaan todeta, että etenkin vanhalta torilta etelään nykyinen Keskikadun linja leikkaa vanhojen kadun itäpuolen tonttien yli. Torin alueella ja torilta pohjoiseen nykyinen katulinja puolestaan leikkaa vanhojen Rantakadun tonttien itäpäätyjen yli. 1600-luvun karttojen asemoinneissa on toki vääristymää, kuten on aiemmin todettu, mutta arkeologinen tutkimusaineisto vuoden 2002 kaivauksilta tukee asemointituloksia näiltä osin. Vuonna 2002 dokumentoitujen tonttien rakennuskanta jatkui selvästi nykyisen katulinjan alle vielä useita metrejä (Herva 2003).

Suunnitelmakartan (K1381/1) mukaan uudet asennettavat putkistot tullaan asentamaan nykyisen putkiston länsipuolelle. Lisäksi kadun molemmille reunoille asennetaan salaojaputkistot. Nämä työt tulevat tuhomaan kadun alla vielä mahdollisesti säilyneet kerrostumat. Porthaninkadun ja Kirkkokadun välisellä osuudella Keskikadun länsiosalla voi sijaita vielä säilyneitä 1600-luvun tontteihin kuuluneita alueita.

Katulinjan lisäksi perusparannustöissä tullaan uusimaan myös katuja reunustavat viheralueet nykyisten tonttien rajalle asti (K1381/2). Poikkileikkauskartan (K1381/11) mukaan katualueen pohjustus tullaan uusimaan koko katualueella tonttien rajoille asti vähintään 90 senttimetrin syvyyteen, Porthaninkadun pysäköintialueen osalta kuitenkin vain noin 30 senttimetrin syvyyteen (K1381/12). Tämän lisäksi putkikaivannot tulevat ulottumaan vielä tästä syvemmälle aina routarajan alapuolelle asti. Koska kaupungin säilyneet kulttuurikerrokset ovat Keskikadun varrella aiempien arkeologisten tutkimusten perusteella hyvin lähellä nykyistä maanpintaa ja kerrosten

kokonaispaksuun hyvin ohut voidaan todeta, että perusparannustyöt tulevat tuhoamaan vielä mahdollisesti jäljellä olevat arkeologiset kulttuurikerrokset kokonaan aina tonttien rajoille asti.

Kirkkokatu

Kirkkokadun alla Keskikadun ja Kauppakadun välisellä osalla kulkee vähemmän kaapeli- ja putkikaivantoja kuin Keskikadulla (K1382/3). Putkikaivannot kulkevat Johto- ja laitekartan mukaan hyvin keskellä Kirkkokadun linjaa. Kaapelioja kulkee kadun eteläsivulla. Suunnitelmakartassa (K1382/1) Nykyisen putkikaivannon pohjoispuolelle on tarkoitus asentaa uudet sadevesiviemärit ja Kadun molemmille reunoille lisäksi salaojaputkistot. Poikkileikkauskartan (K1382/11) mukaan Kirkkokadun perustukset tullaan uusimaan koko katualueen leveydeltä tonttien rajoille saakka yli metrin syvyyteen. Lisäksi viemäriputkikaivanto ulottuu syvemmälle routarajan alapuolelle saakka.

Vanhojen karttojen asemointien perusteella Kirkkokadun linja on sijainnut nykyisellä paikallaan 1720-luvun reguloinnista saakka. Katu on alun perin palokuja, ja sen ulkoasu on edelleen tänä päivänä hyvin palokujamainen. 1600-luvun karttojen asemointien perusteella kadun linjalla on ollut korttelien välinen palokuja 1600-luvun jälkipuoliskolta alkaen. 1600-luvun asemointien vääristymä huomioon ottaen vaikuttaa kuitenkin siltä, että tämä palokuja on sijainnut todellisuudessa hieman pohjoisempana siten, että kadun eteläpuolisen korttelin pohjoisimman tontin osa jää nykyisen katulinjan alle.

Kirkkokadun osalta voidaan olettaa, että katualueen alla sijaitsee säilyneitä kulttuurikerroksia Keskikadun aluetta enemmän – etenkin 1600-luvun loppupuolen asuinkorttelista. Koska kaupungin säilyneet kulttuurikerrokset ovat Keskikadun varrella aiempien arkeologisten tutkimusten perusteella hyvin lähellä nykyistä maanpintaa ja kerrosten kokonaispaksuun hyvin ohut voidaan todeta, että perusparannustyöt tulevat tuhoamaan vielä mahdollisesti jäljellä olevat arkeologiset kulttuurikerrokset kokonaan aina tonttien rajoille asti.

5. Yhteenveto

Tornion kaupungin Keskikadun ja kirkkokadun perusparannustyösuunnitelma käsittää Keskikadun katualueen Torikadulta Kirkkokadulle. Torikadun ja Porthaninkadun välinen osuus toteutettiin vuoden 2012 aikana ja osuus Porthaninkadulta Kirkkokadulle ja siitä kirkkokatua itään Kauppakadulle saakka on tarkoitus toteuttaa vuoden 2013 aikana. Katutyömaa sijoittuu kokonaisuudessaan Tornion kaupungin vanhan historiallisen keskustan alueelle. Tässä selvityksessä määritettiin olemassa olevan historiallisen ja nykyisen asiakirja ja tutkimusaineiston perusteella perusparannustöiden säilyneille arkeologisille kerrostumille aiheuttamat riskit.

Koska työn kohteena olevat katuosuudet sijoittuvat melko tarkasti historiallisten katulinjojen päälle 1720-luvulta alkaen, sijaitsee katulinjojen alla todennäköisesti hyvin vähän 1700-luvun alkua nuorempia asutukseen liittyviä kulttuurikerroksia. 1600-luvulle ajoittuvia 1720-luvun regulaatiota edeltäviä asutukseen liittyviä kulttuurikerroksia voi sen sijaan olla säilynyt katujen alla.

Perusparannustyön kohteena olevien katuosuuksien alle on rakennettu aiempina vuosina runsaasti kaapeli- ja putkikaivantoja, joten mahdolliset kulttuurikerrokset ovat siellä todennäköisesti vain osittain säilyneitä. Aiemman tutkimustiedon perusteella voidaan todeta, että säilyneet arkeologiset kulttuurikerrokset sijaitsevat työn kohteena olevalla alueella hyvin lähellä nykyistä maanpintaa eivätkä ulotu poikkeustapauksia lukuun ottamatta yli metrin syvyyteen. Perusparannustyön yhteydessä katualueet tullaan perustamaan keskimäärin yli metrin syvyyteen tonttien rajoille saakka, joten perusparannustyö tulee tuhoamaan kaikki alueen vielä mahdollisesti säilyneet historialliset kerrostumat.

Koska aiemmat katutyöt, kadun alaiset työt ja katuja reunustavien tonttien modernit rakennustyöt ovat hyvin todennäköisesti tuhonneet suuren osan alueen, ja sitä reunustavien alueiden kulttuurikerrokset, on arkeologiset koetutkimukset syytä keskittää niille alueille, joissa olemassa olevan tiedon perusteella voidaan vielä olettaa vielä sijaitsevan arkeologisesti mielenkiintoisia kerrostumia. Selvityksen alla olevavilla katuosuuksilla on kolme aluetta, joissa voi arkistoinnista tulkinnan perusteella vielä sijaita säilyneistä kerroksista. Näitä ovat Keskikadun ja Porthaninkadun risteys, Nahkurinkadun risteys koilliskulma sekä Kirkkokadun varsi.

Keskikadun ja Porthaninkadun risteys sijoittuu Kaupungin vanhan torin itäpäähän, jossa on mahdollisesti sijainnut kaupungin vanhin raatihuone. Kartta-asemointien perusteella mahdollisen raatihuoneen paikka hahmottuu nykyisen vanhainkodin ja Keskikadun välisen viheralueen alle. Nahkurinkadun kulmassa on säilynyt yksi vanha tontti vanhoine rakennuskantoineen. Tällaisilla tonteilla ei välttämättä ole suoritettu voimakkaasti maata muokkaavia rakennustöitä. Kirkkokadun varsi Keskikadun ja Kauppakadun välisellä alueella on pohjoisreunaltaan todennäköisesti säästynyt voimakkailta maaperää muokkaavilta töiltä. Eteläsivulla on lisäksi mahdollista, että Kauppakadun puoleisen tontin reunan alueella on säilyneitä kerroksia. Yllä mainitut kohteet on merkitty oheiseen karttaliitteeseen punaisella rasteroinnilla (Liite 13).

Torniossa 2.4. 2013 _____

Risto Nurmi

LIITE 1.

MUSEOVIRASTO / MUSEIVERKET

PVM / DATUM

DNRO / DNR

18.10.2012

402/304/2012

Markus Kannala
Tekninen johtaja
Tornion kaupunki
Suensaarenkatu 4
95400 Tornio

VIITE / REFERENS

Puhelin- ja sähköpostiviestittely intendentti Katiskoski/tekninen johtaja Kannala 10.10.2012; Katselmus Torniossa 12.10.2012

ASIA / ÄRENDE

Lausunto Tornion vanhan asemakaavan alueen Keskikadun saneeraustöistä syksyllä 2012

Museovirastoon välitettiin 10.10.2012 maakuntamuseon ilmoitus Tornion vanhalla asemakaava-alueella Keskikadulla käynnissä olevista laajoista kadun saneeraustöistä, joista virasto ei ollut tietoinen. Asiasta kaupungin teknisen johtajan Markus Kannalan kanssa käydyn keskustelun pohjalta Museovirasto tarkasti Keskikadun saneeraustyömaan tilanteen 12.10.2012.

Paikalla pidetyssä palaverissa sovittiin, että saneeraustöitä voidaan jatkaa ilman arkeologista valvontaa Keskikadun ja Porthaninkadun risteykseen saakka. Risteyksen kohdalla on vanha torialue ja siitä eteenpäin kadun varren hankealueella on useita arkeologisia intressialueita.

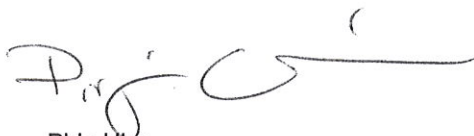
Risteyksen - Keskikadun ja Kirkkokadun katuosuuksilla - saneeraustyöt edellyttävät arkeologista selvitystä. Mahdollisesti tarvittavien arkeologisten tutkimusten ja niiden laajuuden määrittämisen tulee perustua riittäviin esitutkimuksiin, kuten kairauksiin tai koekaivauksiin. Nämä esiselvitykset on tarpeen toteuttaa hyvissä ajoin ennen katusaneeraustöiden aloittamista mainitulla alueella, jotta arkeologiset tutkimukset voidaan kohdentaa oikein ja jotta myös rakentamisen viivästyksiltä sekä ylimääräisiltä kustannuksilta vältytään.

Arkeologisia tutkimuksia tekevät useat toimijat, joilta voi pyytää tarjouksia esitutkimuksista. Toimijoiden yhteystiedot ovat saatavilla Museoviraston Arkeologinen kulttuuriperintö -verkkosivuilta ("Kenttätöiden tilaaminen", http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen_kulttuuriperinto/arkeologisten_kenttatoiden_tilaaminen).

Todettakoon vielä, ettei saneeraushankkeen katualueita ole merkitty Tornion vanhan asemakaavan inventoinnin (2000) arkeologisten intressialueiden kartalle eikä myöskään sen päivitystä osoittavalle kartalle (2008). Tältä kartalta on myös poistettu eräitä korttelialueita, jotka oli aikaisemmin luokiteltu selvityksiä edellyttäväksi intressialueiksi. Vuoden 2008 kartan yhteydessä oli kuitenkin myös todettu, että katualueiden säilyneisyyttä ei arvioitu inventoinnin yhteydessä ja että myös katualueilla saattaa sijaita kiinteitä muinaisjäännöksiä, mikä on huomioitava kaivutöitä suunniteltaessa.

Muinaismuistolain (295/63) nojalla rauhoitettuja, inventoinneissa arvioituja arkeologisia intressialueita sekä niiden läheisiä alueita koskevissa rakennushankkeissa on muinaisjäännösten suojelun turvaamiseksi sekä epäselvien tilanteiden välttämiseksi tarpeen hyvissä ajoin pyytää Museoviraston lausunto.

Yli-intendentti

Pirjo Uino

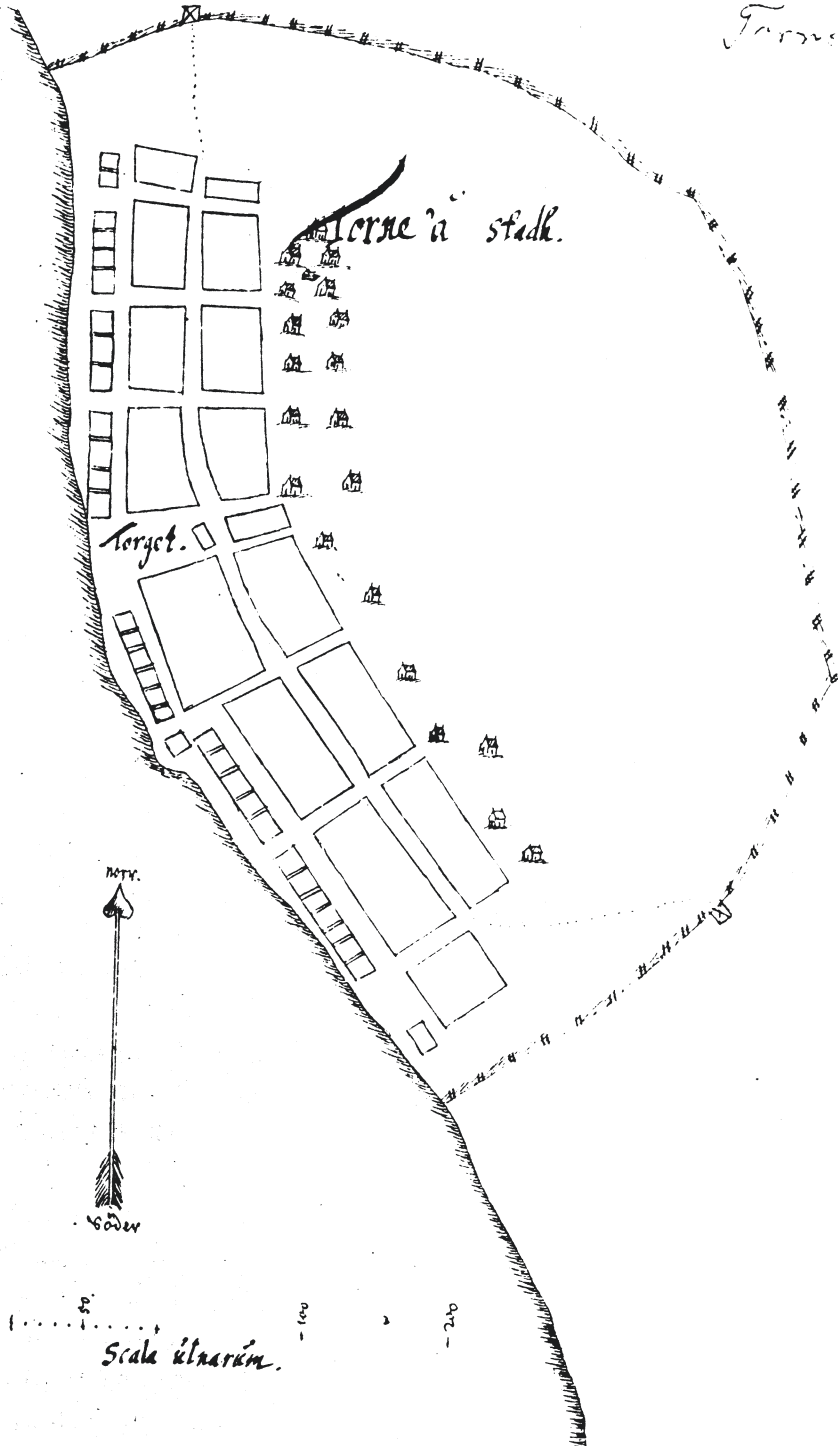
Intendentti

Kaarlo Katiskoski

Tiedoksi: Tornionlaakson maakuntamuseo

/KKI/VPS

Torneå stad.

torget.

NOTY.

600

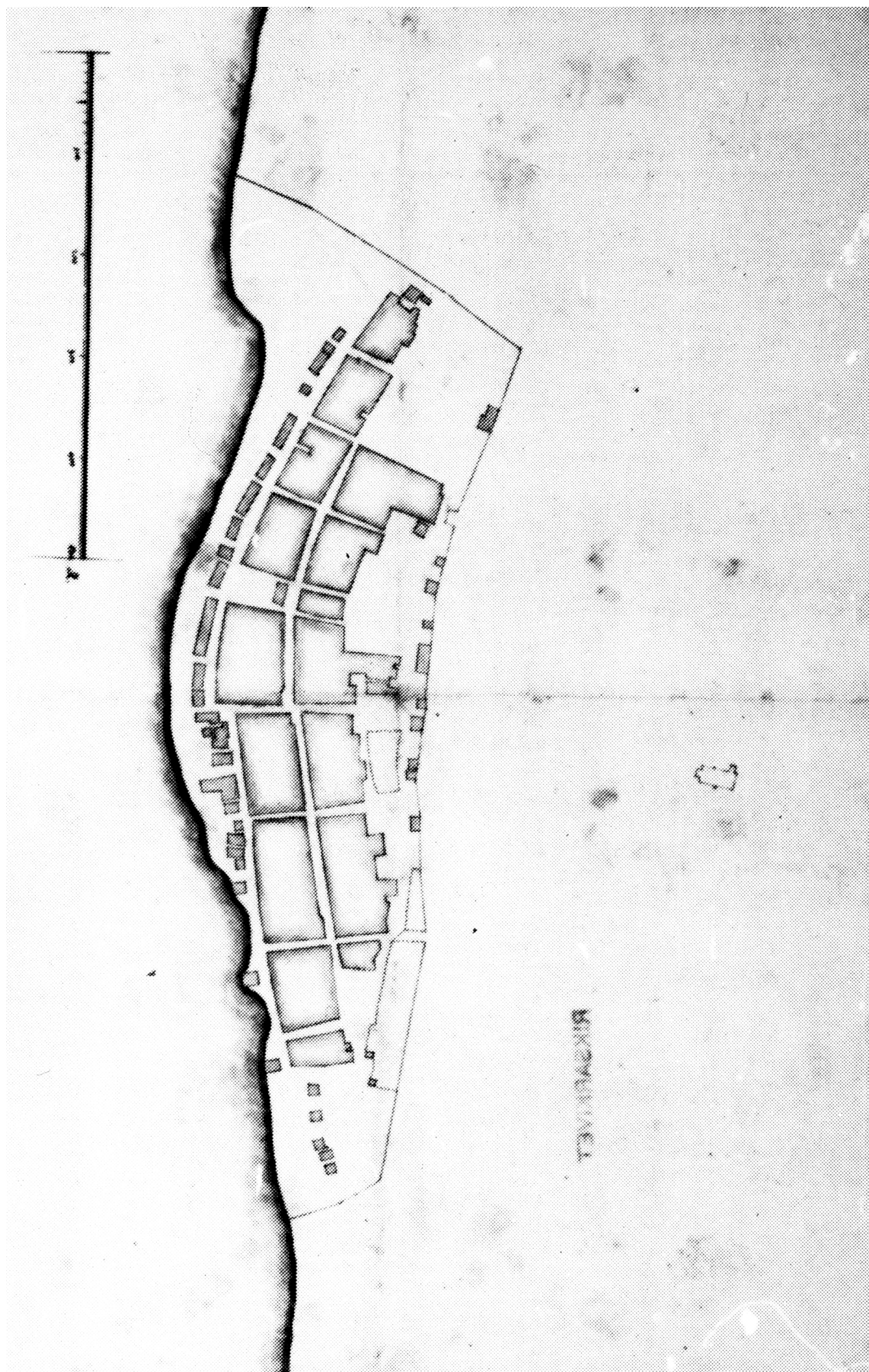
50

100

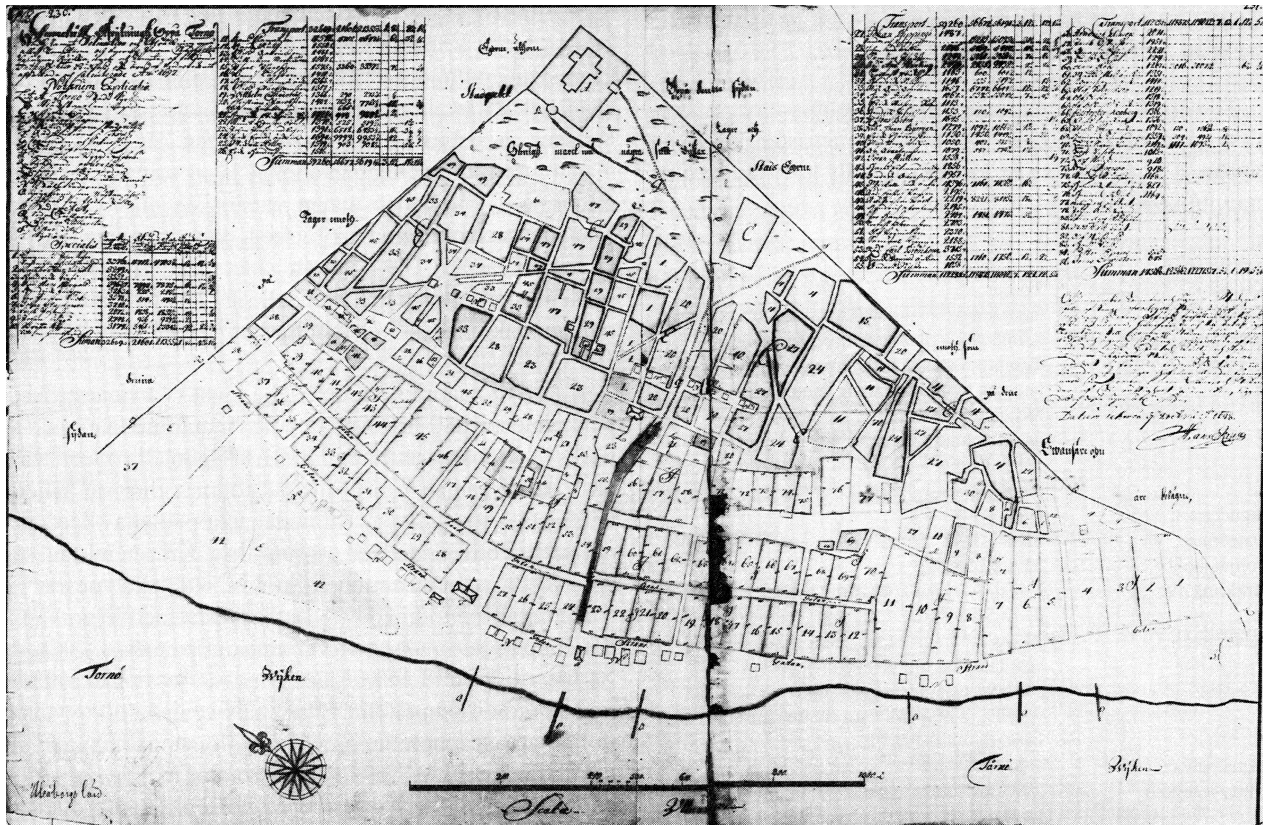
200

Scala etnarim.

16 etnarim

LIITE 4.1.

LIITE 4.2.

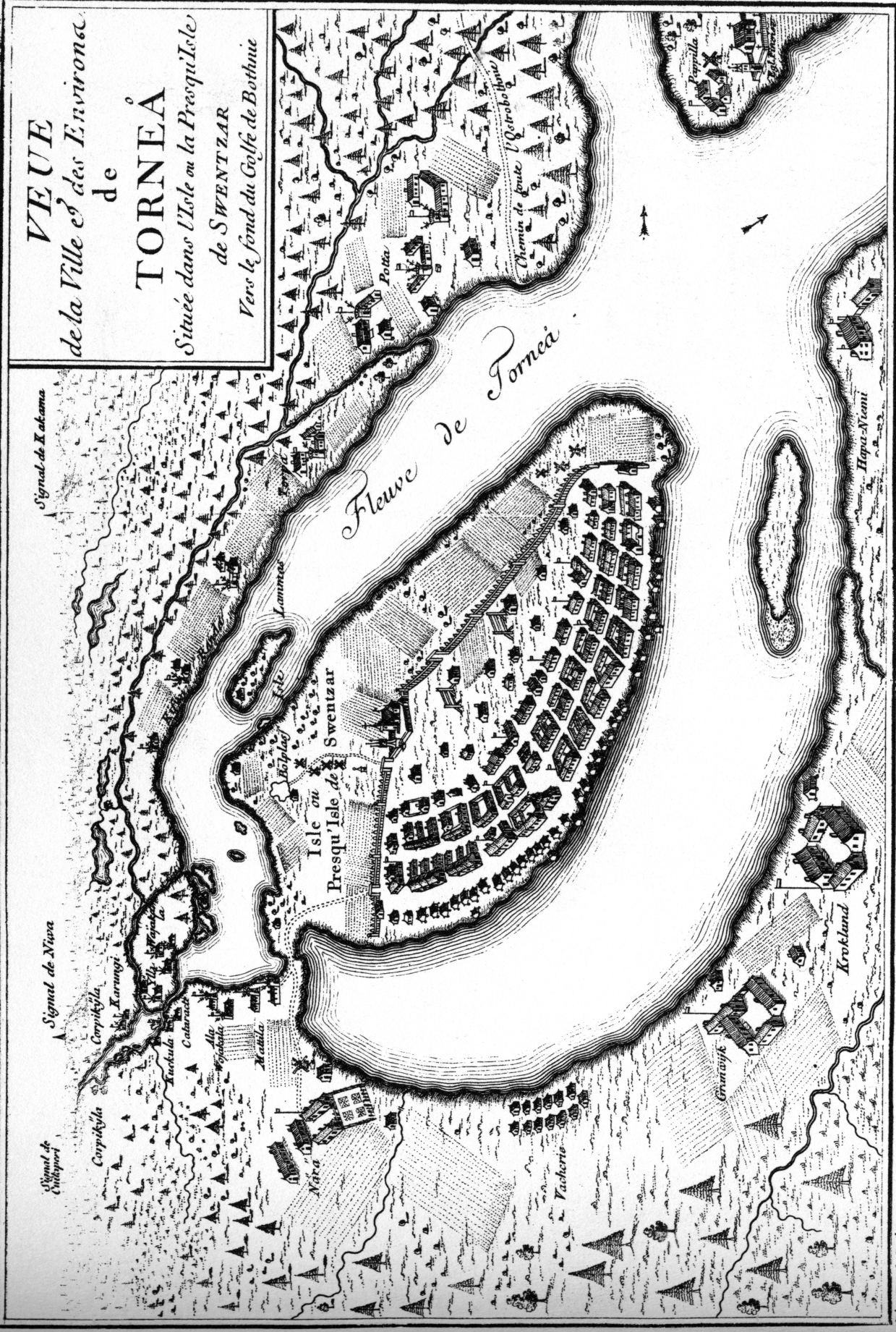

PLAN
de la Ville et des Environs de
TORNEA
Situé au Fond du Golfe de Bothnie
DEDIE A MONSIEUR
LE COMTE DE MAUREPAS
Ministre et Secretaire d'Etat et
Leve. sur les Lieux. Par Mr Outhier Prêtre du
Diocèse de Besançon, Correspondant de
l'Academie Royale des Sciences, dans le Voyage
fait au Nord en 1736 par Ordre du Roy avec M^{rs}
de Maupertuis, Clairaut, Camus, le Monnier de
la même Academie et Mr Celsius
Professeur d'Astronomie a Upsal
Mis au Jour par le Sr Jaillot
Geographe Ord^r du Roy.
A PARIS

Plan de la Ville et des Environs de Tornea, dressé par M. Outhier, Prêtre du Diocèse de Besançon, Correspondant de l'Académie Royale des Sciences, dans le Voyage fait au Nord en 1736 par Ordre du Roy avec Mrs de Maupertuis, Clairaut, Camus, le Monnier de la même Académie, et Mr Celsius, Professeur d'Astronomie à Upsal. Mis au jour par le Sr Jaillot, Geographe Ord^r du Roy.

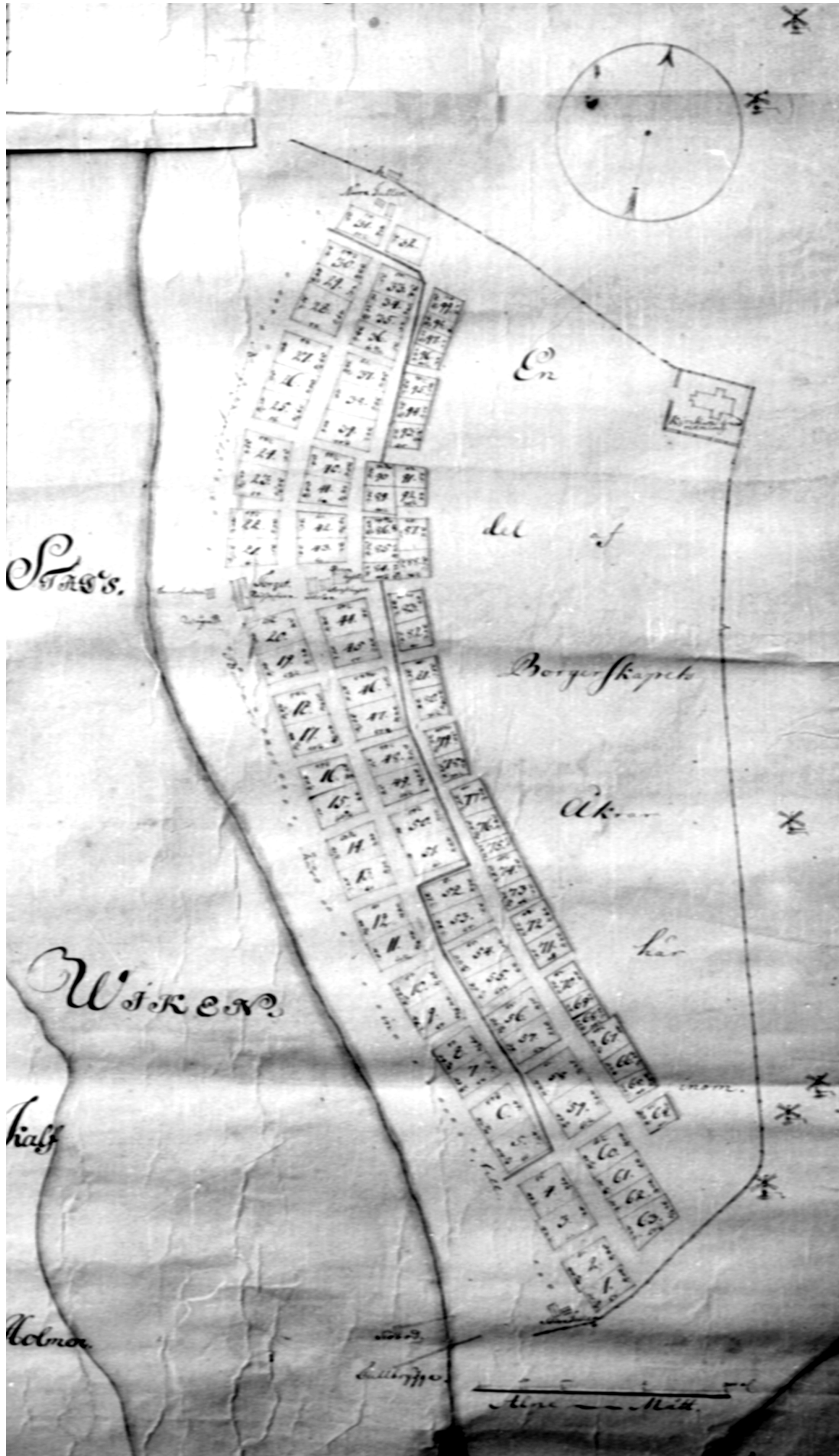
à la fin du 28 0.556 174 128.

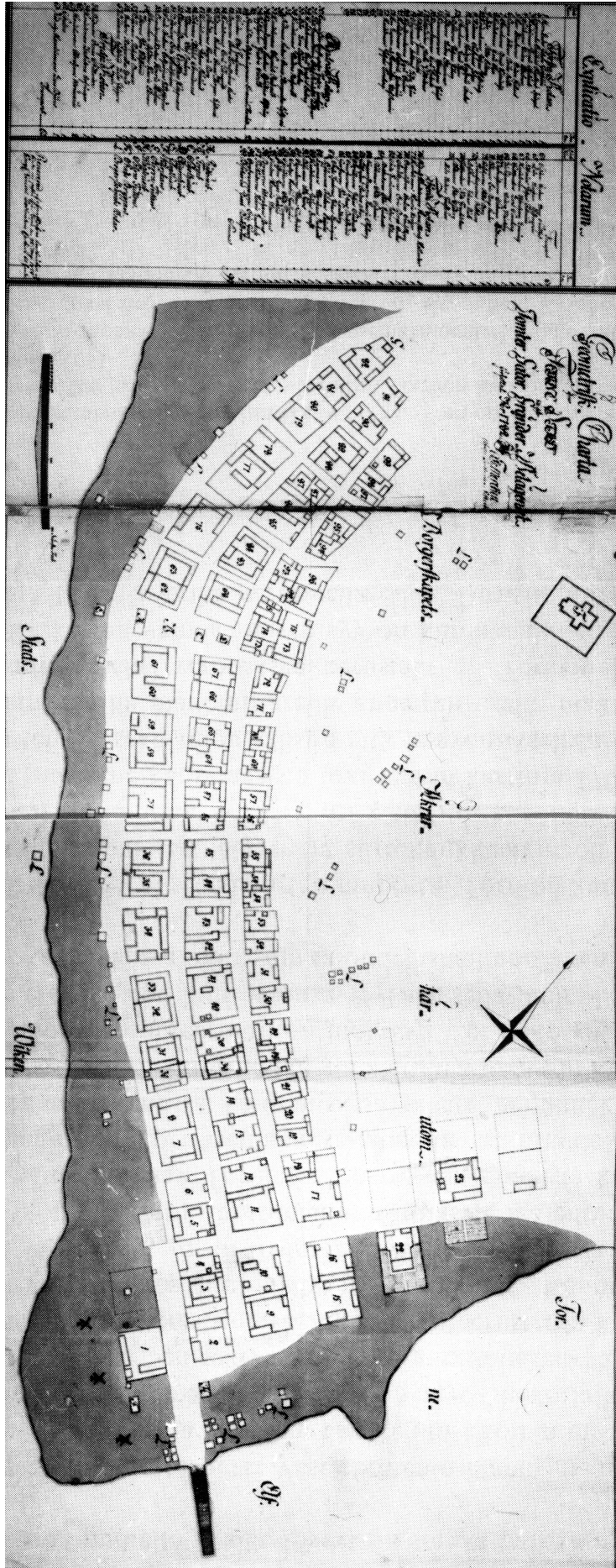
VEUE
 de
TORNEA
 de la Ville & des Environs
 Située dans l'Isle ou la Presqu'Isle
 de SWENTZAR
 Vers le fond du Golfe de Bothnie

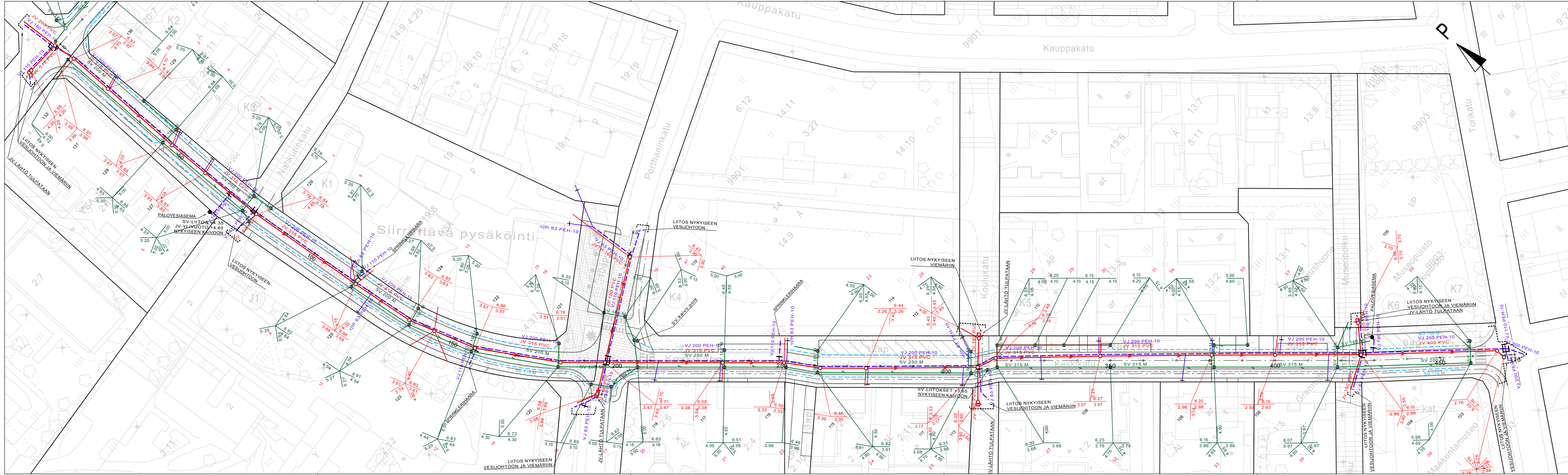

Cuthier delin.

Draudland Sculp

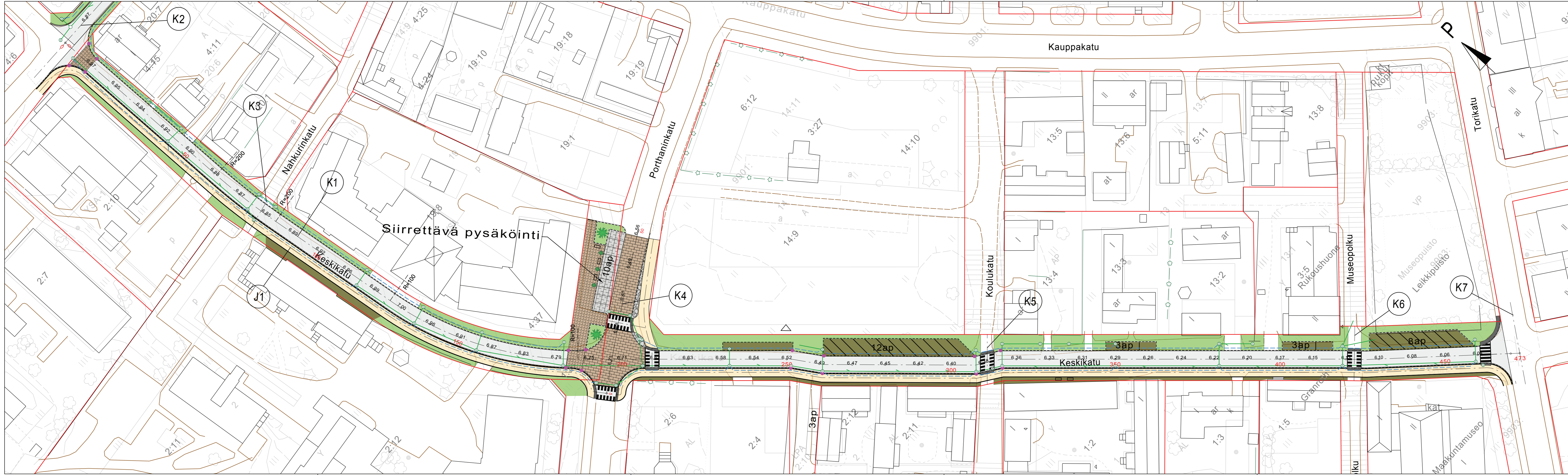

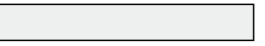
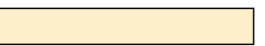

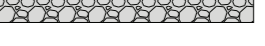

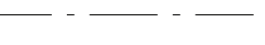
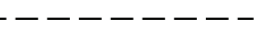
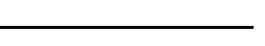

- SV
- - - SVTH
- - - VJ
- - - VJTH
- JV
- - - JVTH
- - - SALAOJAT
- - - VESIHUOLLON URAKKARAJA

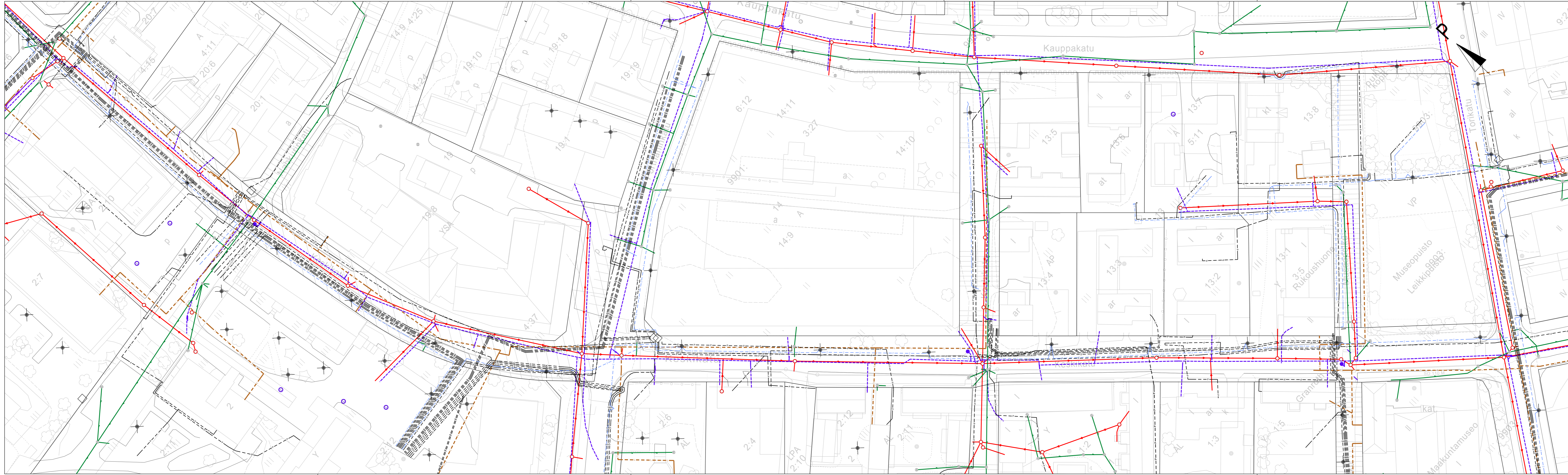
Talohaarajohdot, ellei toisin mainittu:
 JV: 160 PVC
 VJ: 40 PEM-10

RAKENNUSKOHTEEN NIMI JA OSOITE TORNION KAUPUNKI KESKIKATU PERUSPARANNUSSUUNNITELMA		PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ SUUNNITELMAKARTTA		MITTAKAAVA 1:500		
AIRIX Ympäristö <small>FMC GROUP</small>		SUUNN. ERA/JME PIIRI ERA TARK. KVE	TIEDOSTO E25100_Suunnitelmapaketti_Keskikatu_Kirkkokatu_Tornio	SUUNN. ALA TYÖ N:O YT E25100	PIIRI N:O K1381/1	MUUTOS
AIRIX Ympäristö Oy Makelinkinkatu 17 A, 90100 OULU * 010 2414 600 17.4.2012						

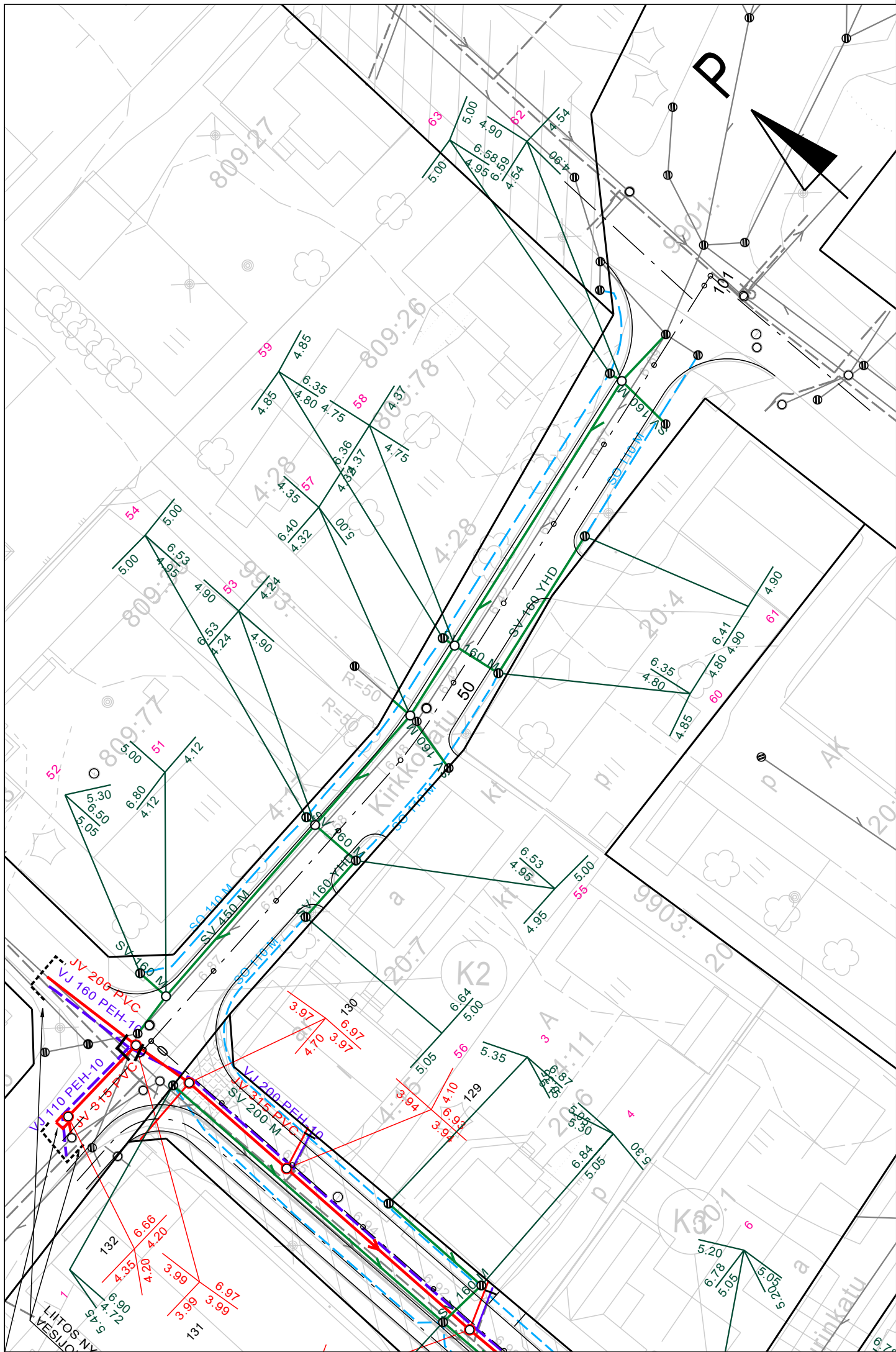
- AB 16/125
- AB 11/100
- NOPPAKIVEYS HARMAA
- NURMIKIVI BETONI
- ISO SAUVAKIVI BETONI HARMAA
- ISO SAUVAKIVI BETONI S114
- NELIÖKIVI BETONI S114
- KENTTÄKIVI
- ISTUTETTAVA ALUE
- NYKYINEN TIEN REUNA
- KESKILINJA
- REUNAKIVI GRANIITTI V170 HARMAA
- NOPPAKIVIRAITA 20CM HARMAA
- SADEVESIVIEMÄRI
- SALAOJA
- RITILÄ-/KUPUKAIVO SV
- POLLARI
- ISTUTETTAVA PUU
- PENKKI

 TORNION KAUPUNKI KESKIKATU PERUSPARANNUSSUUNNITELMA		PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ KATUYMPÄRISTÖKARTTA	MITTAKAAVA 1:500
AIRIX Ympäristö <small>FMC GROUP</small>		TIEDOSTO SUUNN. ERA/JME PIIR. ERA TARK. KVE	SUUNN. ALA TYÖ N:O YT E25100
AIRIX Ympäristö Oy Mäkelininkatu 17 A, 90100 OULU • 010 2414 600 17.4.2012		SUUNN. ALA TYÖ N:O YT E25100	PIIR. N:O MUUTOS K1381/2

- NYK SV
- NYK VJ
- NYK JV
- NYK PV
- NYK KAUKOLÄMPÖ
- TORNION ENERGIA
- TELIA SONERA

TORNION KAUPUNKI KESKIKATU PERUSPARANNUSSUUNNITELMA		PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ JOHTO- JA LAITEKARTTA		MITTAKAAVA 1:500
AIRIX Ympäristö <small>FMC GROUP</small>		SUUNN. TIEDOSTO E25100_Suunnitelmapaketti_Keskikatu_Tornio	PIIRIT ERAAJME SUUNN. ALA TYÖ N:O TARK. KVE	PIIR. N:O MUUTOS
AIRIX Ympäristö Oy Makelinkkatu 17 A, 90100 OULU • 010 2414 600 17.4.2012		YT	E25100	K1381/3

- SV
- SVTH
- VJ
- VJTH
- JV
- JVTH
- SALAOJAT

RAKENNUSKOHTEEN NIMI JA OSOITE

TORNION KAUPUNKI
KIRKKOKATU
PERUSPARANNUSSUUNNITELMA

AIRIX Ympäristö
FMC GROUP

AIRIX Ympäristö Oy Mäkelininkatu 17 A, 90100 OULU * 010 2414 600

17.4.2012

SUUNN. ERA
PIIRT. ERA
TARK. KVE

RAKENNUSKOHTEEN NIMI JA OSOITE

TORNION KAUPUNKI
KIRKKOKATU
PERUSPARANNUSSUUNNITELMA

PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ

VH SUUNNITELMAKARTTA

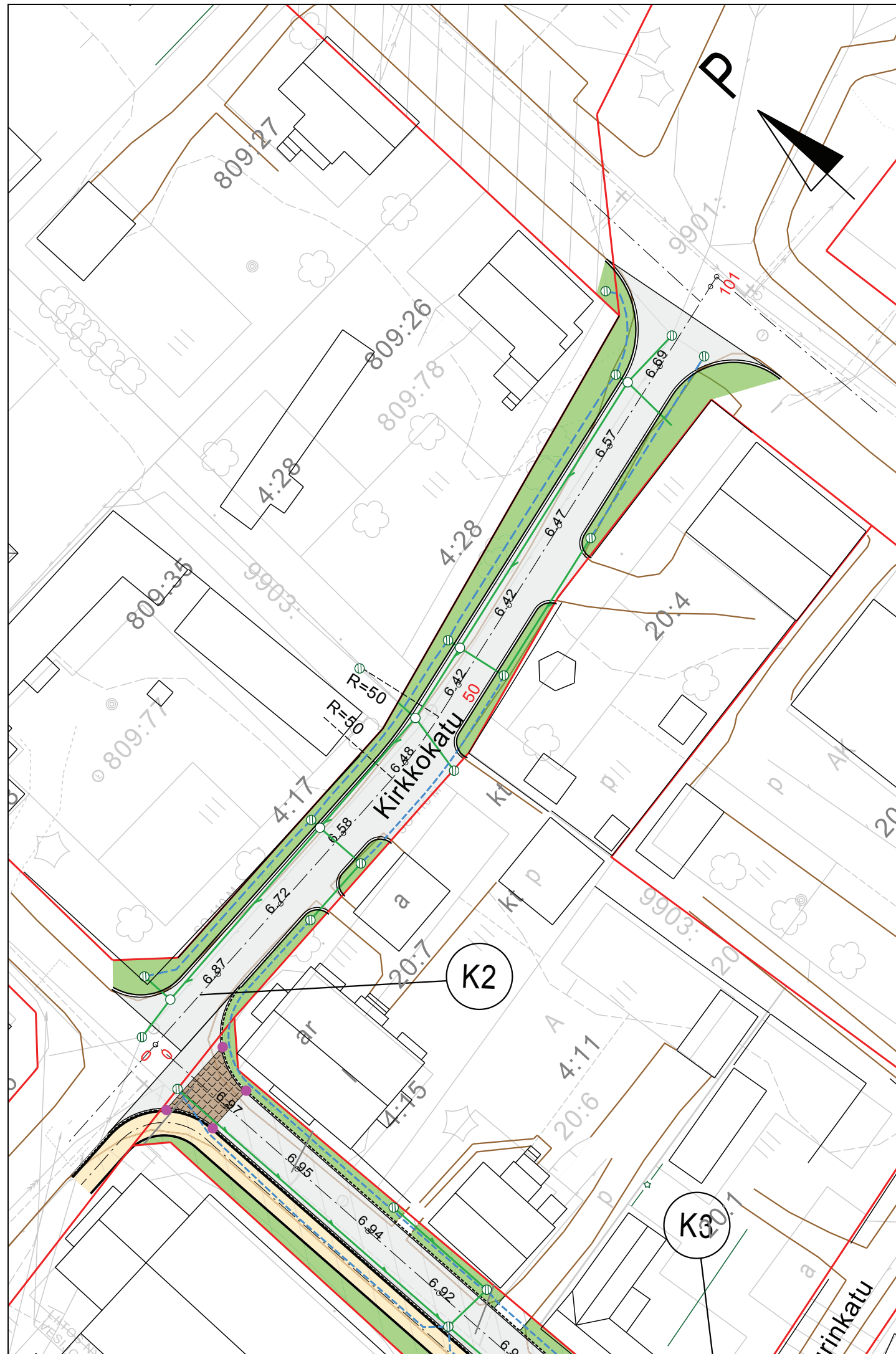
MITTAKAAVA

1:500

TIEDOSTO

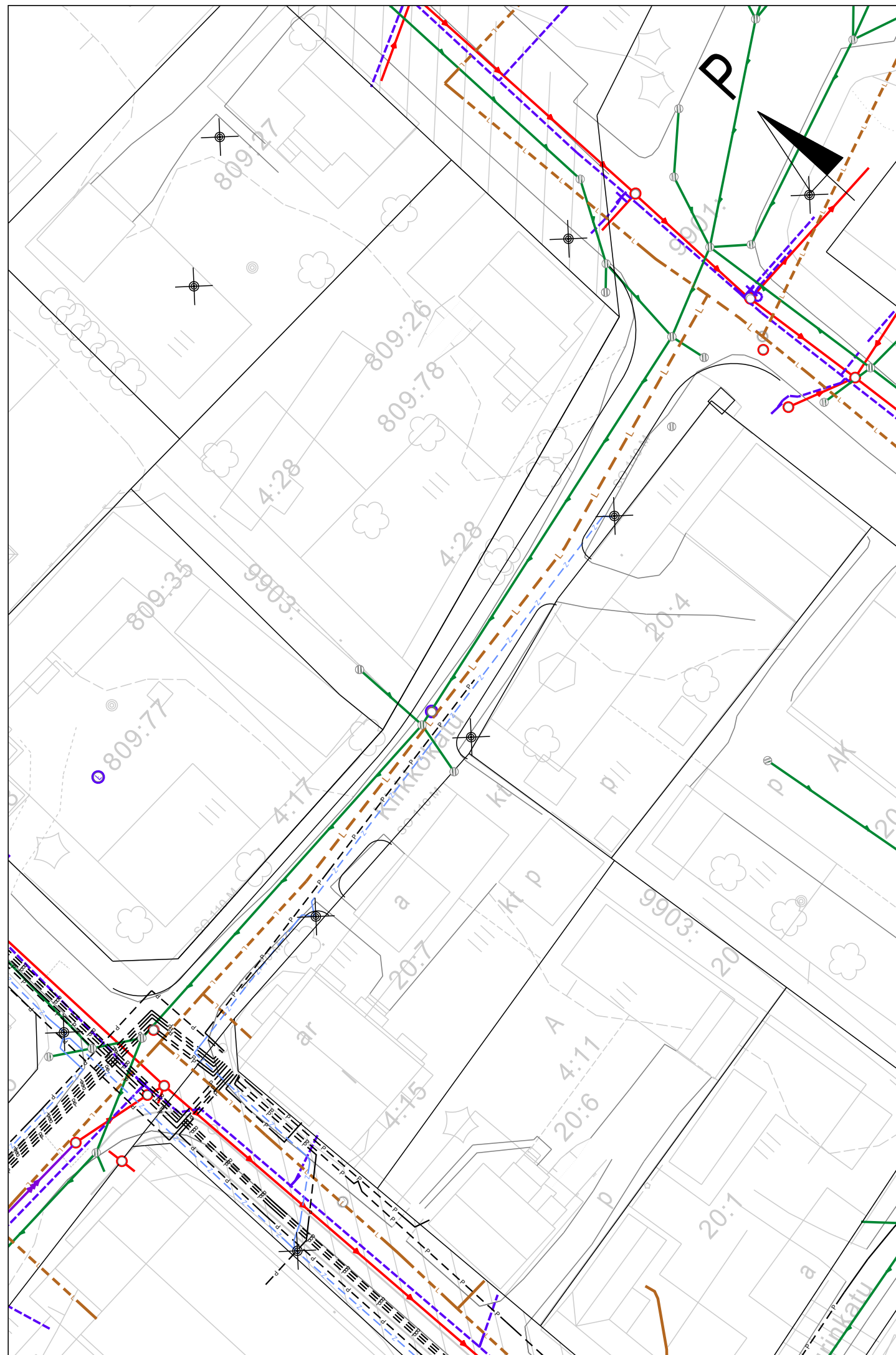
E25100_Suunnitelmapaketti_Keskikatu_Kirkkokatu_Tornio

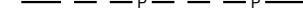
SUUNN. ALA	TYÖ N:O	PIIR N:O	MUUTOS
YT	E25100	K1382/1	.

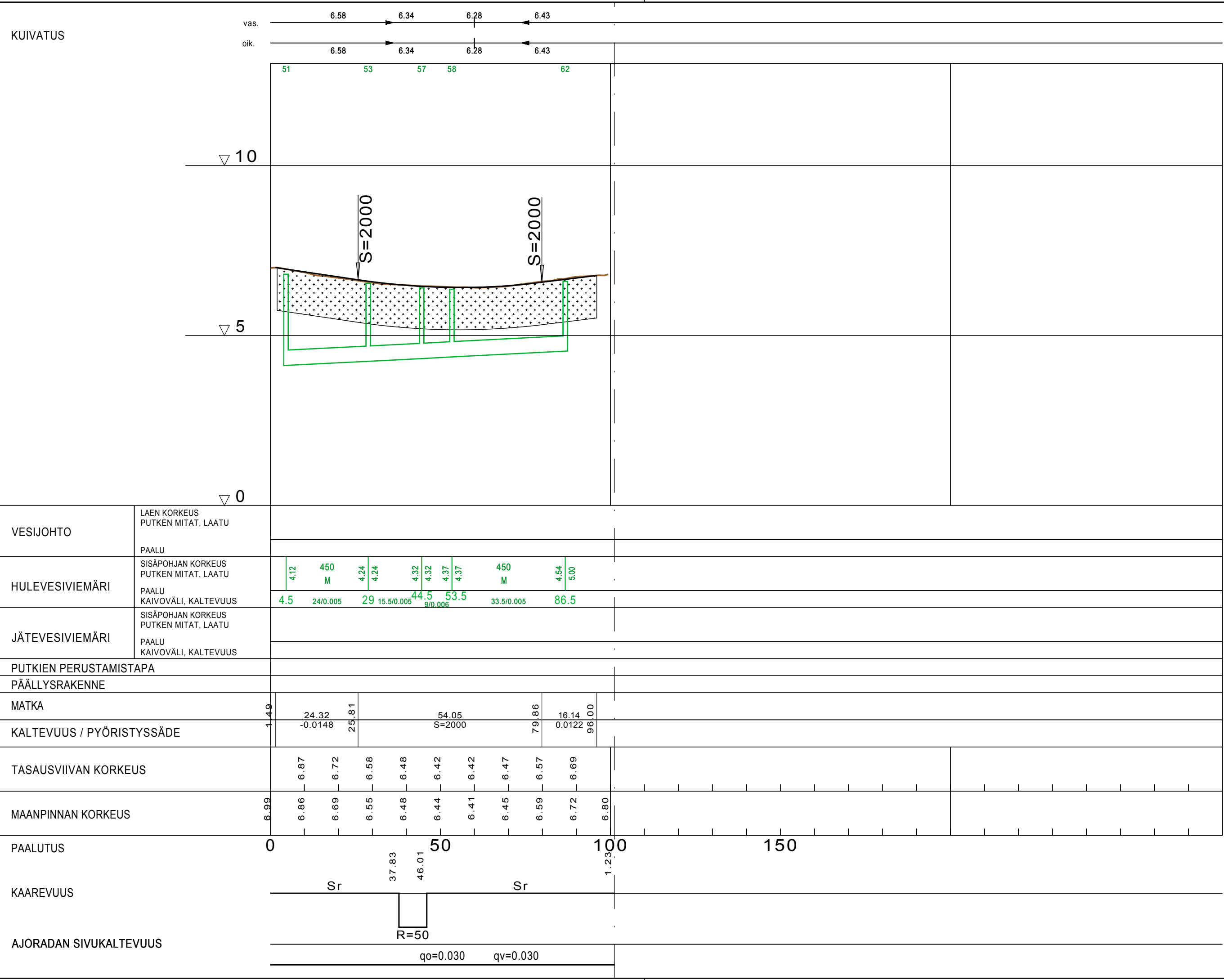
AB 16/125
 ISTUTETTAVA ALUE
 NYKYINEN TIEN REUNA
 KESKILINJA
 SADEVESIVIEMÄRI
 SALAOJA
 RITILÄKAIVO

RAKENNUSKOHTEN NIMI JA OSOITE TORNION KAUPUNKI KIRKKOKATU PERUSPARANNUSSUUNNITELMA		PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ KATUYMPÄRISTÖKARTTA		MITTAKAAVA 1:500
AIRIX Ympäristö <small>FMC GROUP</small>		TIEDOSTO		
SUUNN. ERA PIIRT. ERA TARK. KVE	SUUNN.ALA YT	TYÖ N:O E25100	PIIR N:O K1382/2	MUUTOS .
AIRIX Ympäristö Oy Mäkelininkatu 17 A, 90100 OULU * 010 2414 600 17.4.2012				

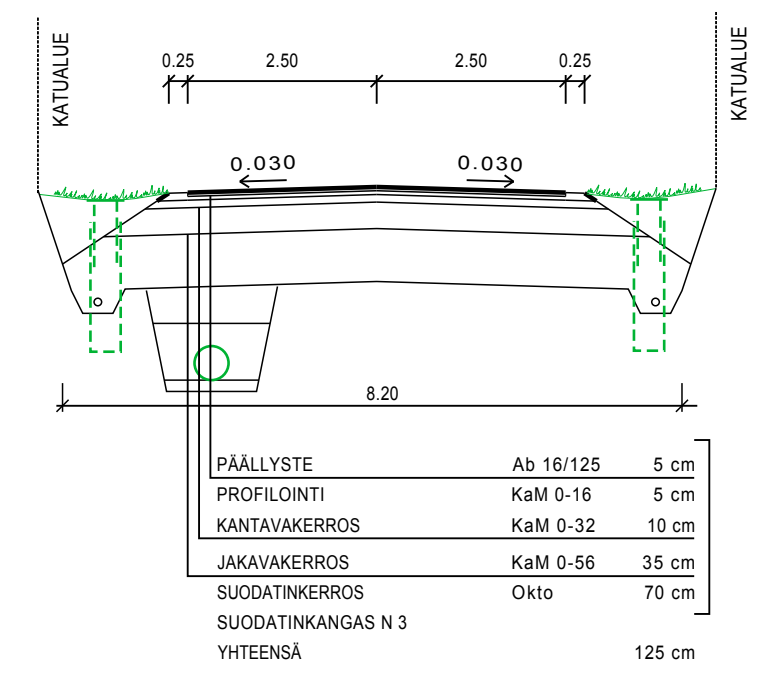

- NYK SV
- NYK VJ
- NYK JV
- NYK PV
- NYK KAUKOLÄMPÖ
- TORNION ENERGIA
- TELIA SONERA

RAKENNUSKOHTEEEN NIMI JA OSOITE TORNION KAUPUNKI KIRKKOKATU PERUSPARANNUSSUUNNITELMA		PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ JOHTO- JA LAITEKARTTA		MITTAKAAVA 1:500
AIRIX Ympäristö FMC GROUP <small>AIRIX Ympäristö Oy Mäkelininkatu 17 A, 90100 OULU * 010 2414 600</small>		TIEDOSTO E25100_Suunnitelmakartta_Keskikatu_Kirkkokatu_Tornio		
SUUNN. PIIRT. ERA TARK. KVE	SUUNN.ALA YT	TYÖ N:O E25100	PIIR N:O K1382/3	MUUTOS .
17.4.2012				

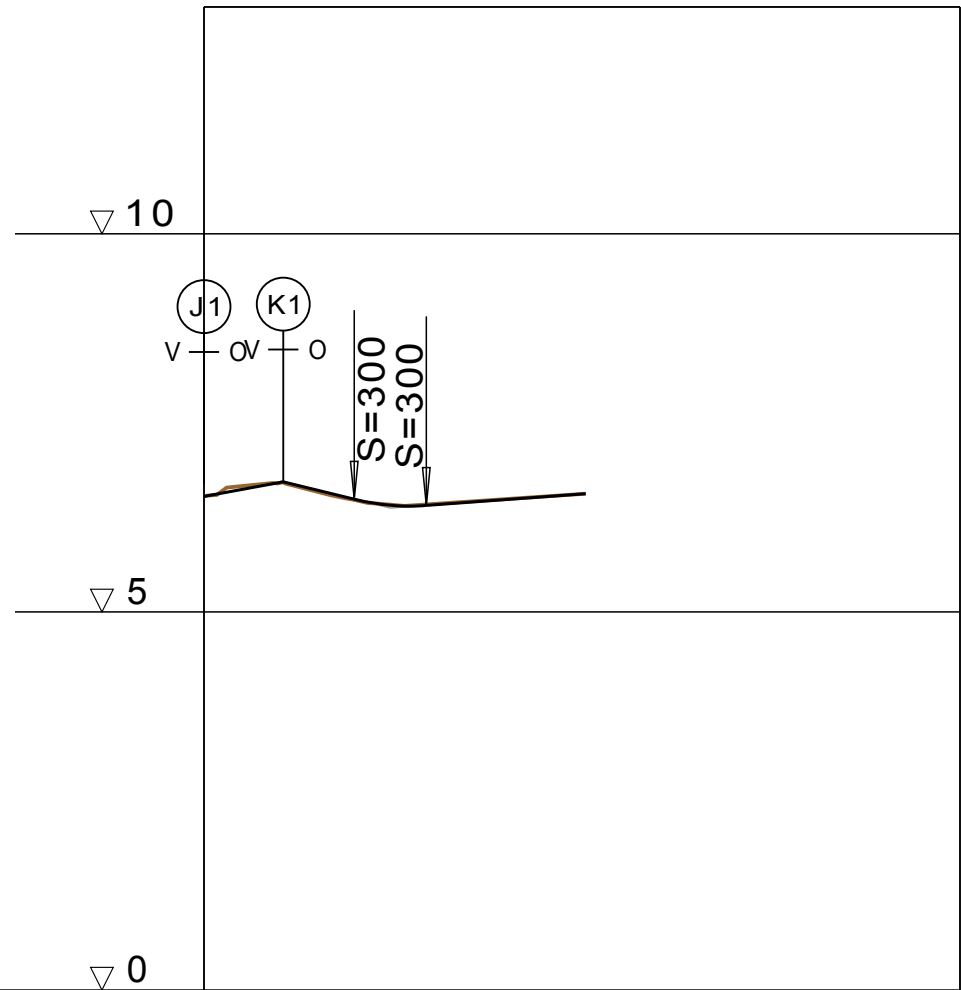
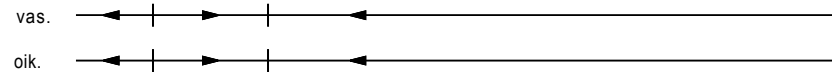

Kirkkokatu K2

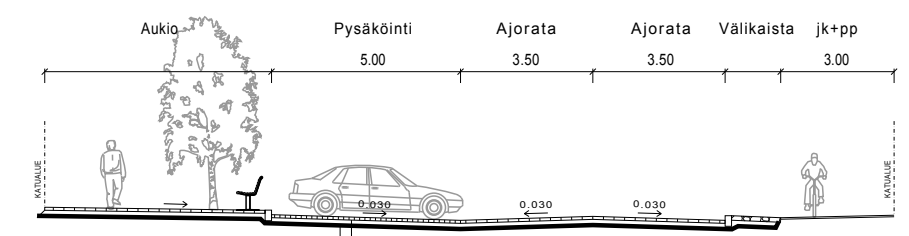
RAKENNUKOHTEEN NIMI JA OSOITE TORNION KAUPUNKI KIRKKOKATU PERUSPARANNUSSUUNNITELMA		PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ PITUUSLEIKKAUS K2 TYYPPIPOIKKILEIKKAUS K2		MITTAKAAVA 1:100/1:1000 1:100	
		SUUNN. ERA PIIRT. ERA TARK. KVE		TIEDOSTO E25100_Pituusleikkaus_Keskikatu_Kirkkokatu_Tornio.dwg	
AIRIX Ympäristö Oy Mäkelininkatu 17 A, 90100 OULU * 010 2414 600 17.4.2012		SUUNN. ALA YT	TYÖ N:O E25100	PIIR N:O K1382/11	MUUTOS .

KUIVATUS

VESIJOHTO	LAEN KORKEUS PUTKEN MITAT, LAATU									
	PAALU									
HULEVESIVIAMÄRI	SISÄPOHJAN KORKEUS PUTKEN MITAT, LAATU									
	PAALU KAIVOVÄLI, KALTEVUUS									
JÄTEVESIVIAMÄRI	SISÄPOHJAN KORKEUS PUTKEN MITAT, LAATU									
	PAALU KAIVOVÄLI, KALTEVUUS									
PUTKIEN PERUSTAMISTAPA										
PÄÄLLYSRAKENNE										
MATKA	0.00	10.49	9.38	9.54	21.08	50.49				
KALTEVUUS / PYÖRISTYSSÄDE	0.018	0.022	0.022	0.022	0.0073	50.49				
TASAUSVIIVAN KORKEUS	6.53	6.71	6.49	6.41	6.49	6.56				
MAANPINNAN KORKEUS	6.53	6.70	6.48	6.43	6.49	6.56				
PAALUTUS	0	R=546				50				100
KAAREVUUS						50.49				
AJORADAN SIVUKALTEVUUS										

Porthaninkatu K4 pl 30

PÄÄLLYSTE	Kiveys	8 cm
ASENNUSALUSTA	Betoni 250kg/m3	15 cm

RAKENNUSKOHTTEEN NIMI JA OSOITE TORNION KAUPUNKI PORTHANINAUKIO PERUSPARANNUSSUUNNITELMA		PIIRUSTUKSEN SISÄLTÖ PITUUSLEIKKAUS K4 1:100/1:1000 TYYPPIPOIKKILEIKKAUS K4 1:200	
AIRIX Ympäristö <small>FMC GROUP</small> <small>AIRIX Ympäristö Oy Mäkelininkatu 17 A, 90100 OULU * 010 2414 600</small>		TIEDOSTO SUUNN. ERA PIIRT. ERA TARK. KVE	
17.4.2012	YT	TYÖ N:O E25100	PIIR N:O K1381/12
			MUUTOS .

1. Raatihuone (Koivunen -66)
2. Aspio (Ylimaunu -96)
3. Purra & Aho (Ylimaunu -01a)
4. Rukoushuone (Ylimaunu -01c)
5. Rakennustuote (Herva -03)
6. Ryhmäkoti (Herva -03)
7. Govenius (Herva -00)
8. Westring (T-13) (Ylimaunu -00)
9. YIT (Hyttinen -10)
10. Kristo (Nurmi -05)
11. Jääkärinkatu 22 (Hyttinen -10)
12. Torinhelmi (Hyttinen -10)

LIITE 13

